

Photo credit: Saltstraumen Brygge

Ringvirkninger av havfisketurisme i Norge

Forord

På oppdrag for NHO Reiseliv har Menon Economics belyst de økonomiske ringvirkningene fra havfisketurisme i Norge. Dette er en oppdatering av en tilsvarende analyse som Menon Economics gjennomførte i 2022 basert på regnskapstall fra 2019. Situasjonen i havfisketurismebransjen har imidlertid endret seg siden den tid, og denne analysen gir et nytt innblikk i næringens økonomiske fotavtrykk med oppdaterte tall fra 2023. Overordnet har vi gjennomført to analyser:

1. Ringvirkningsanalyse av sysselsettings- og verdiskapingseffekter fra havfisketurisme.
2. En analyse av bedriftene som er registrert i Fiskeridirektoratets register for turistfiskebedrifter.

Prosjektet har vært ledet av Oddbjørn Grønvik, med Markus Lund Andersen og Henrik Foseid som prosjektmedarbeidere. Rapporten har vært kvalitetssikret av Erik W. Jakobsen.

Menon Economics er et forskningsbasert analyse- og rådgivningsselskap i skjæringspunktet mellom foretaksøkonomi, samfunnsøkonomi og næringspolitikk. Vi tilbyr analyse- og rådgivningstjenester til bedrifter, organisasjoner, kommuner, fylker og departementer. Vårt hovedfokus ligger på empiriske analyser av økonomisk politikk, og våre medarbeidere har økonomisk kompetanse på et høyt vitenskapelig nivå.

Vi vil takke NHO Reiseliv for et spennende oppdrag.

Mai 2025

Oddbjørn Grønvik
Prosjektansvarlig

Photo credit: Smøla Havfiskesenter

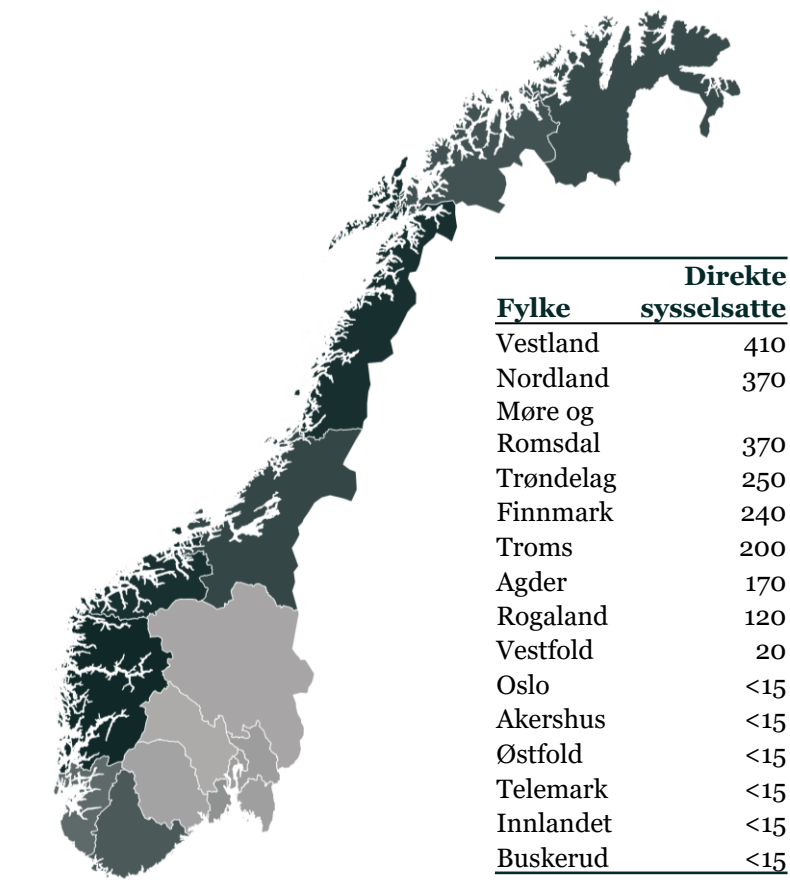
Sammendrag

Havfisketurisme er en unik del av norsk reiseliv som kombinerer lokale naturopplevelser med fiske. Denne opplevelsesbaserte bransjen skaper økonomiske verdier både for havfisketurismebedrifter og andre lokale aktører, og bidrar dermed til økonomiske ringvirkninger i lokalsamfunnet. Vi beregner at havfisketurisme legger grunnlag for omtrent 2 850 arbeidsplasser i Norge, hvor de fleste er direkte sysselsatte i havfisketurismebedriftene eller i andre deler av reiselivsnæringen langs Norges langstrakte kyst (se figuren til høyre), mens de indirekte sysselsettingseffektene fra verdikjeden fordeler seg over hele landet. De totale verdiskapingseffektene til bransjen beløper seg til over 1,9 milliarder kroner, hvor brorparten tilfaller lokalsamfunnene langs kysten.

Vi beregner at det var omtrent 215 000 gjester hos havfisketurismebedrifter i 2024 som la grunnlag for 1,5 millioner gjestedøgn. En spørreundersøkelse vi har distribuert til havfisketurismebedriftene viser at over 90 prosent av gjestene var utlendinger og at for brorparten av fisketuristene så er havfisketurisme utløsende for ferieopphold i Norge. Det vil si at havfisketurismebedriftene i stor grad bidrar til å trekke utenlandske turister til lokalsamfunnene langs kysten, noe som skaper betydelige verdiskapingseffekter, også hos andre lokale aktører enn turistfiskebedriftene. Vi finner også at å ta med fisk hjem fra ferien er svært viktig for turistenes totalopplevelsen ved fiske.

De fleste havfisketurismebedriftene er registrert i Fiskeridirektoratets register over turistfiskebedrifter, hvor det i dag er 2 125 registrerte bedrifter. Dette er en betydelig oppgang fra 2019, da det var omtrent 750 registrerte bedrifter. Økningen kan skyldes både vekst i bransjen og at flere bedrifter har valgt å registrere seg. Ettersom registeret har vokst i størrelse, man kan registrere seg frivillig og registrering gir rett til å gi kundene sine utførselskvoter, er det særlig interessant å undersøke hvilke bedrifter som har registrert seg. Menon finner at over 50 prosent av bedriftene er enkeltpersonforetak, mens aksjeselskapene utgjør i underkant av 35 prosent. Samtidig står de registrerte aksjeselskapene for over 70 prosent av verdiskapingen og har over dobbelt så stor aktivitet innen havfisketurisme om aktiviteten måles etter registrert fangst. Registeret inneholder også bedrifter fra over 50 ulike næringskoder (NACE2), samtidig som overnattingsvirksomhet er den vanligste næringsdefinisjonen og står for omtrent 42 prosent av de ansatte i de bedriftene som er registrert i registeret

Figur: Direkte sysselsettingseffekter fra havfisketurisme fordelt på fylker. Kilde: Menon Economics

Datakilder

Register over turistfiskebedrifter

Registeret til Fiskeridirektoratet viser alle registrerte turistfiskebedrifter. Dette omfatter alle turistfiskebedrifter som er pliktige til å registrere seg. Bedrifter er registreringspliktige om de er registrerte i merverdiavgiftsregisteret, har inntekt basert på turistfiske i sjø på minst 50 000 kroner per kalenderår (brutto) og disponerer minst ett fartøy for utleie til fisketurister eller som tar turister med på fiske. I tillegg kan virksomheter som står utenfor merverdiavgiftsregisteret registrere seg frivillig forutsatt at de oppfyller øvrige kriterier.

Menons Regnskapsdatabase

Menon har gjennom mange år innsamlet data om samtale norske regnskapspliktige bedrifter. For hver enhet inneholder databasen fulle regnskaper, som innebærer at vi har data for utviklingen i antallet av ansatte, omsetning, driftsresultat, investeringer og verdiskaping. En stor andel av bedriftene som driver med havfisketurisme i Norge er enkeltpersonforetak for disse bedriftene har vi innhentet informasjon om næringstilhørighet, samt kommune- fylkestilhørighet fra Enhetsregisteret. Ettersom vi mangler regnskapsinformasjon om enkeltpersonforetak har vi estimert deres omsetning og verdiskaping per ansatt som andel av deres ressursuttak per ansatt relativt til aksjeselskapene. Det er disse tallene som brukes til å estimere vare- og tjenestekjøp i næringen, som igjen legger grunnlag for ringvirkninger.

Spørreundersøkelse

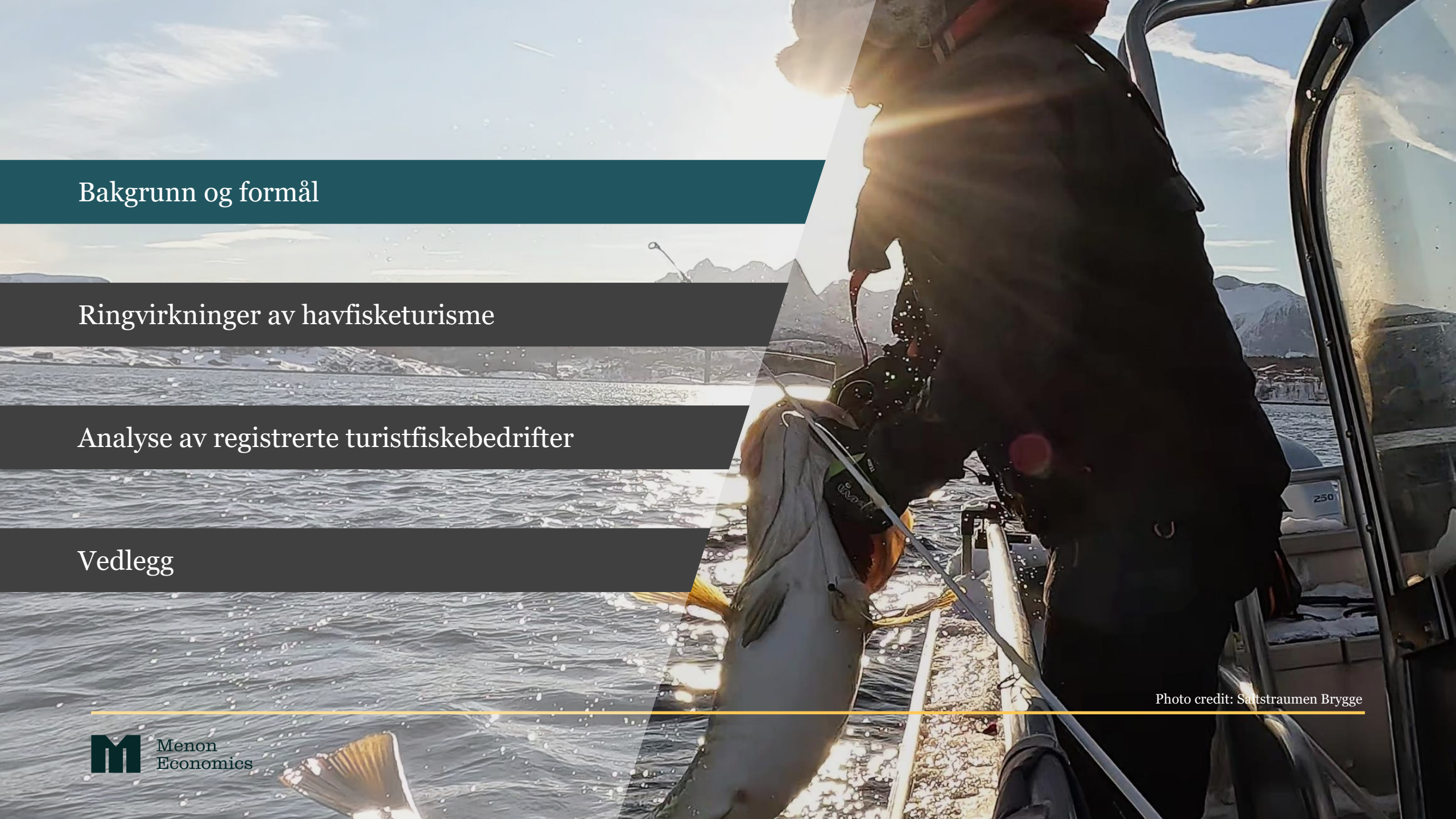
Mye av analysen hviler på en spørreundersøkelse rettet mot havfisketurismebedrifter. I spørreundersøkelsen har vi stilt spørsmål om en rekke forhold som antall gjestedøgn, forbruk per gjestedøgn, andel av bedriftens omsetning som kommer fra havfisketurisme og mye mer. Spørreundersøkelsen ble sendt til 71 bedrifter som er oppført i Fiskeridirektoratets register for havfisketurisme og som er medlem av NHO Reiseliv. Undersøkelsen fikk 26 svar (svarandel på 37 prosent). Basert på bedriftenes svar på gjestedøgn og forbruk per gjestedøgn anslår vi økonomisk aktivitet i og i tilknytning til gjestenes besøk hos havfisketurismebedriftene.

Fangststatistikk

Alle registrerte turistfiskebedrifter er pålagt å registrere fangst av torsk, kveite, uer, steinbit og sei til Fiskeridirektoratet. Hver fisketur skal rapporteres, selv om det ikke har vært noen fangst. Vi har benyttet dette fangststatistikken til å analysere bransjen.

Photo credit: Smøla Havfiskesenter

Bakgrunn og formål

Ringvirkninger av havfisketurisme

Analyse av registrerte turistfiskebedrifter

Vedlegg

Photo credit: Saltstraumen Brygge

Bakgrunn for undersøkelsen

Havfisketurisme er en særegen bransje innenfor norsk reiselivsnæring. Det er en opplevelsesbransje som baserer seg på lokal natur og fiskeressurser. Det representerer et unikt reiselivstilbud for de besøkende, hvor opplevelsen av natur kombineres med fiske og gjerne også matopplevelser. Etterspørselen etter slike opplevelser skaper dermed økonomiske muligheter både for bedriftene som driver med havfisketurisme og for andre lokale bedrifter som fisketuristene kjøper varer og tjenester av. Den aktiviteten og det forbruket som genereres av besøkende ved turistfiskebedriftene, fører til økonomiske ringvirkninger for den omkringliggende lokaløkonomien.

I denne rapporten kvantifiseres de økonomiske ringvirkningene som havfisketurismen genererer i Norge. Dette omfatter både ringvirkninger av turistenes besøk hos havfisketurismebedriftene og forbruk hos annet næringsliv i forbindelse med oppholdet. Fisken er en betinget fornybar ressurs, som det er viktig å utnytte bærekraftig. Utnyttelsen av denne ressursen kan føre til interessekonflikter, der det råder uenighet om optimal fordeling og bruk av den begrensede ressursen. Derfor er det viktig å synliggjøre de økonomiske ringvirkningene fra de ulike næringene som benytter denne ressursen.

Rapporten fokuserer på havfisketurisme utført i tilknytning til bedrifter registrert i Fiskeridirektoratets register over turistfiskebedrifter. Havfisketurisme som drives av virksomheter som ikke har registrert seg som havfiskebedrifter, er ikke med i vår analyse. Alle bedrifter som oppfyller spesifikke kriterier må registrere seg i Fiskeridirektoratets register over slike virksomheter. Samtidig har bedrifter som ikke registrert i merverdiavgiftsmanntallet, men oppfyller øvrige kriterier muligheten til å registrere seg frivillig. Ettersom vi ikke har grunnlag for å slå fast antallet aktører som ikke er registrert, vurderer vi ikke omfanget av uregistrert aktivitet.

Photo credit: Saltstraumen Brygge

Om havfisketurismebransjen

Bedriftene innen havfisketurisme har til felles at de tilbyr havfiske som en opplevelse for sine gjester. Menon viser i denne analysen at det er stor variasjon blant bedriftene i bransjen. Noen bedrifter integrerer havfiske som en del av et større reiselivstilbud, for eksempel hoteller, campingplasser eller resorter, som tilbyr både overnatting, servering og ulike opplevelser, inkludert havfiske gjennom guidede turer eller båtutleie. Andre bedrifter fokuserer på overnatting i mindre skala ved å leie ut hytter, og tilbyr båtutleie eller guidet fiske i forbindelse med dette. Noen bedrifter er derimot utelukkende orientert mot havfisketurisme, med tjenester som guidet fiske eller båtutleie.

I spørreundersøkelsen utført av Menon blant turistfiskebedriftene, rapporterte over 90 prosent av respondentene at de også tilbyr overnatting. Omtrent halvparten opplyste at de tilbyr andre opplevelser, servering eller fasiliteter for møter og konferanser. Undersøkelsen viste at havfiskebedriftene i gjennomsnitt genererte 74 prosent av sin omsetning direkte fra havfisketurisme, mens den resterende delen av omsetningen kom fra andre aktiviteter. Blant bedriftene som deltok i undersøkelsen, hadde de i gjennomsnitt drevet med havfisketurisme i 24 år. Det er imidlertid noe usikkerhet knyttet til om det som oppgis av de som har besvart spørreundersøkelsen også er gjeldende for de øvrige havfisketurismebedriftene. Hovedsakelig på bakgrunn av et begrenset antall svar på undersøkelsen, men også at de som har mottatt undersøkelsen (medlemmer av NHO Reiseliv) skiller seg i størrelse og aktivitet fra de øvrige bedriftene.

Havfisketurisme kombinerer fiskeriressursuttak med en unik opplevelse for sine gjester. Dette resulterer i at havfisketurismens økonomiske ringvirkninger er betydelig høyere i forhold til ressursuttak sammenlignet med mer tradisjonelle næringer som også utnytter havets ressurser. I 2022 undersøkte Menon disse ringvirkningene, sammenlignet med tradisjonelt næringsfiske.¹ Selv om begge næringene er basert på uttak av fisk, en betinget fornybar ressurs, viste det seg at havfisketurisme har langt større økonomiske ringvirkninger per ressursuttak enn tradisjonelt næringsfiske.

Når vi måler sysselsettingseffektene i forhold til mengden fisk som blir tatt ut, estimerte vi at havfisketurisme genererte sysselsettingseffekter som var over 30 ganger så høye som i næringsfiske. Videre, målt i forhold til ressursuttaket, anslo vi at verdiskapingseffektene fra havfisketurismen er nesten 20 ganger så høye som i næringsfisket. Forskjellen ligger primært i at næringsfiske handler om å fiske en gitt kvote mest mulig effektivt, fra et bedriftsøkonomisk perspektiv. Havfisketurisme fokuserer derimot på å tilby en reiseopplevelse, hvor mengden fisk ikke er avgjørende, og et helhetlig tjenestetilbud er en viktig del av opplevelsen. Med andre ord, er det ikke mengden fisk som avgjør ringvirkningene i havfisketurismen.

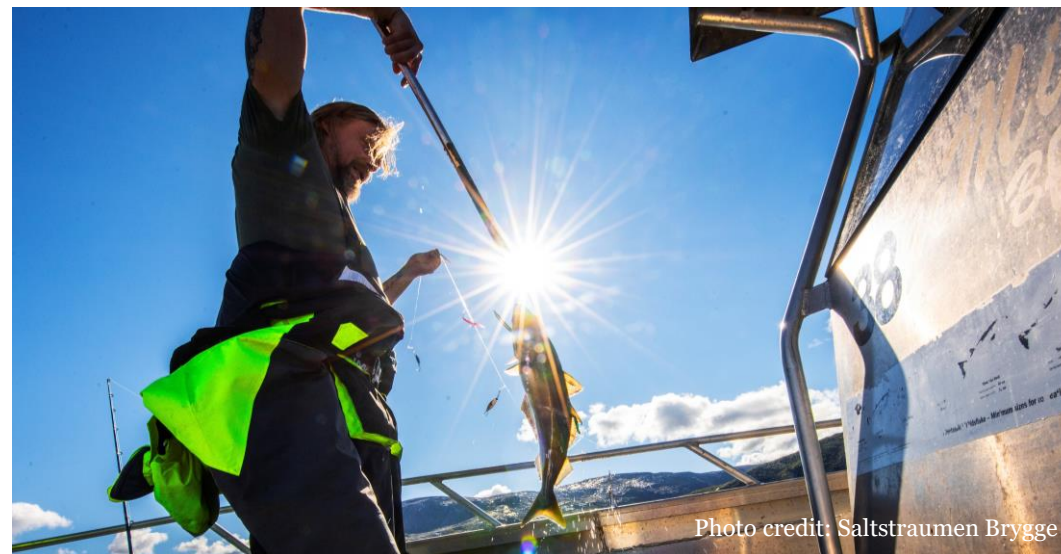

Photo credit: Saltstraumen Brygge

Om Fiskeridirektoratets register for turistfiskebedrifter

Fiskeridirektoratet har etablert et register over turistfiskebedrifter i Norge. I dag er det 2 125 bedrifter som er registrert i registeret, en klar oppgang fra rundt 750 bedrifter i 2019. En bedrift er pliktig til å registrere seg dersom den er registrert i merverdiavgiftsregisteret, har en inntekt basert på turistfiske i sjø på minst 50 000 kroner per kalenderår (brutto) og disponerer minst ett fartøy for utleie til fisketurister eller som tar turister med på fiske. De registreringspliktige bedriftene må fortløpende rapportere gjestenes fangst til Fiskeridirektoratet og informere turistene om regelverket for sports- og rekreasjonsfiske, inkludert omsetningsregler og utførselkvoter. Økningen i antall registrerte bedrifter siden 2019 kan skyldes to hovedårsaker. For det første kan det skyldes økt etterspørsel etter havfisketurismeaktiviteter og -opplevelser og dermed at flere bedrifter nå tilbyr dette, det vil si vekst i bransjen. Det kan også skyldes at registeret var relativt nytt og umodent i 2019, slik at alle bedrifter som har aktivitet innenfor havfisketurisme ikke hadde registrert seg på dette tidspunktet, men at de har registrert seg de siste årene.

I tillegg kan virksomheter som står utenfor merverdiavgiftsregisteret registrere seg frivillig forutsatt at de oppfyller øvrige kriterier (dvs. har inntekt på turistfiske i sjø under kr 50 000 per år, disponerer minst et fartøy for utleie til fisketurister eller som tar turister med på fiske). Dette innebærer at registeret ikke bør betraktes som en kvalitetsvurdering eller sertifisering av turistfiskebedrifter, da en rekke virksomheter i prinsippet kan registrere seg. Videre gjelder det at utlendinger har lov til å ta med seg inntil 18 kg fisk ut av landet opptil to ganger i året, dersom de kan dokumentere at de har fisket og oppholdt seg hos en registrert turistfiskebedrift. Senere i rapporten gir vi mer innsikt i hvilke bedrifter som er registrert.

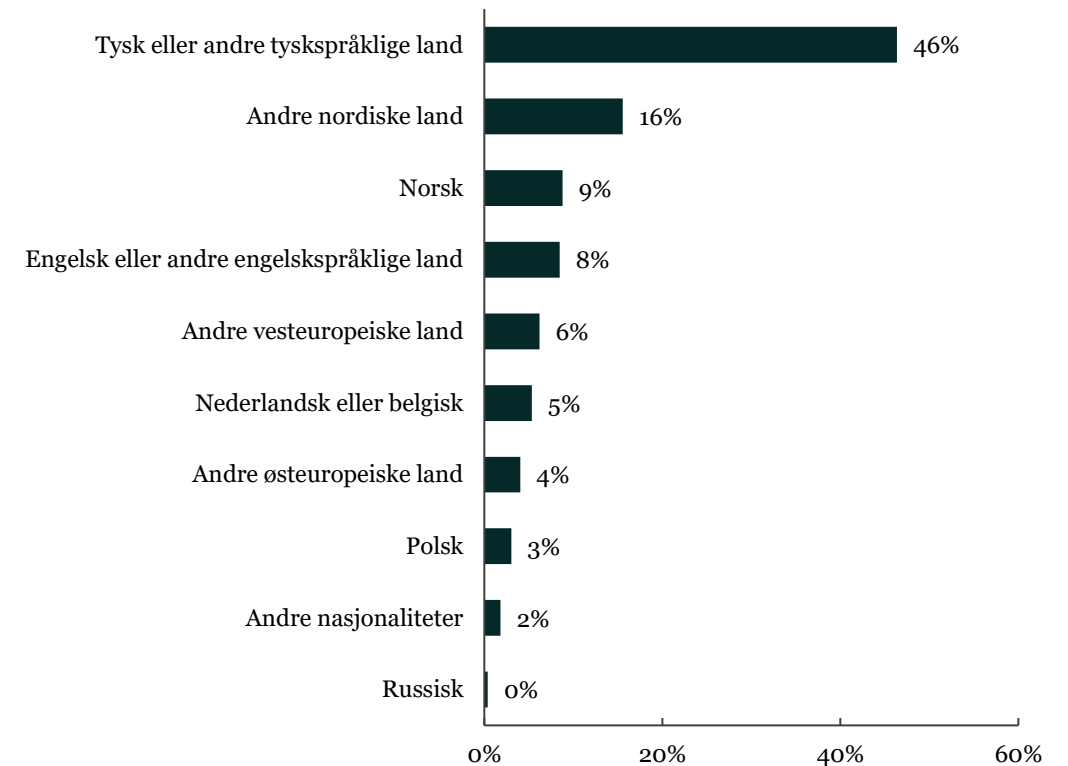
Photo credit: Terje Kolaas

Om gjestene

Antall gjestedøgn hos turistfiskebedriftene er anslått til omtrent 1,5 millioner i 2024. Vi estimerer at det var omtrent 315 000 gjester som var innom en bedrift knyttet til havfisketurisme for å fiske i 2024. I gjennomsnitt overnatter gjestene 7 netter, men det er også en del besøkende hos noen havfisketurismebedrifter som ikke benytter seg av overnattingstilbudet. Omtrent 10 prosent av havfiskebedriftene som har besvart vår spørreundersøkelse oppgir at de ikke tilbyr overnattingstjenester.

Nesten 50 prosent av fisketuristene er tyske eller tyskspråklige, ifølge spørreundersøkelsen. Dette er tilsvarende andel som i den korresponderende analysen fra 2022. Nordmenn utgjør omtrent 10 prosent av gjestene, mens andre nordiske land står for omtrent 15 prosent. De russiske fisketuristene uteblir ettersom de ikke får besøksvisum for turistreiser til Norge i kjølvannet av invasjonen av Ukraina. Fordelingen av fisketuristenes nasjonalitet vises i figuren til høyre.

Figur: Fisketuristenes nasjonalitet. Kilde: Menon Economics

For fisketuristene er fiskeopplevelsen utløsende for valg av reisemål

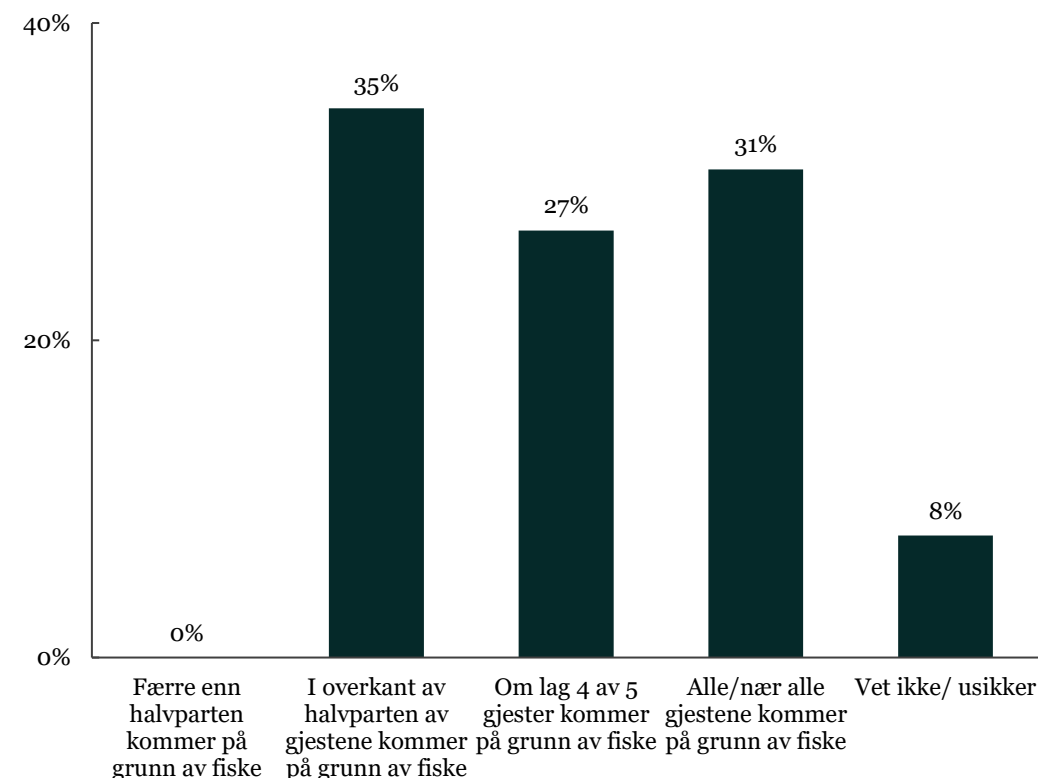
Noen opplevelser er avgjørende for hvorfor turister velger akkurat den destinasjonen de reiser til, mens andre opplevelser og aktiviteter blir valgt etter at destinasjonen er bestemt. For eksempel kan Eiffeltårnet være en avgjørende faktor for at enkelte turister velger å dra til Paris, mens nordlyset kan være en avgjørende faktor for at turister fra hele verden velger å feriere i Nord-Norge. Slike «magnetattraksjoner» og opplevelser som er avgjørende for valg av destinasjon er svært viktige, ettersom de tiltrekker reiselivsaktivitet som ellers ikke ville ha funnet sted.

Vår undersøkelse viser at dette fenomenet er svært fremtredende innen fisketurisme, hvor muligheten til å oppleve havfiske er avgjørende for at gjestene velger å feriere akkurat i Norge. Omtrent 30 prosent av turistfiskebedriftene oppgir at nesten alle deres gjester kommer på grunn av fiske. I tillegg rapporterer omtrent 30 prosent av bedriftene at om lag 4 av 5 gjester kommer for fiskeaktivitetene. Det er ingen havfiskebedrifter som melder om at mindre enn halvparten av gjestene kommer på grunn av fiske. Dette kan trolig ses i sammenheng med at omtrent halvparten av gjestene er tyske og tyskspråklige. Disse gjestene kommer fra land hvor muligheten til å oppleve havfiske ikke er like tilgjengelig eller av samme kvalitet som i Norge.

Utvalget til spørreundersøkelsen besto hovedsakelig av bedrifter som er spesialiserte innen havfisketurisme. Det er derfor mulig at bedrifter med et bredere tjenestetilbud har en større andel gjester som kommer av andre årsaker enn fiske.

Resultatene fra spørreundersøkelsen understreker uansett at muligheten til fiskeopplevelser er svært viktig for mange besøkende, og at dette er direkte utløsende for deres valg av reise. Dette betyr i neste rekke at muligheten til å drive havfisketurisme realiserer økonomiske ringvirkninger som ikke ville funnet sted uten dette tilbudet.

Figur: Hvor stor andel av gjestene deres har fisketurisme som en svært viktig grunn til at de drar på ferien? N=26. Kilde: Menon Economics

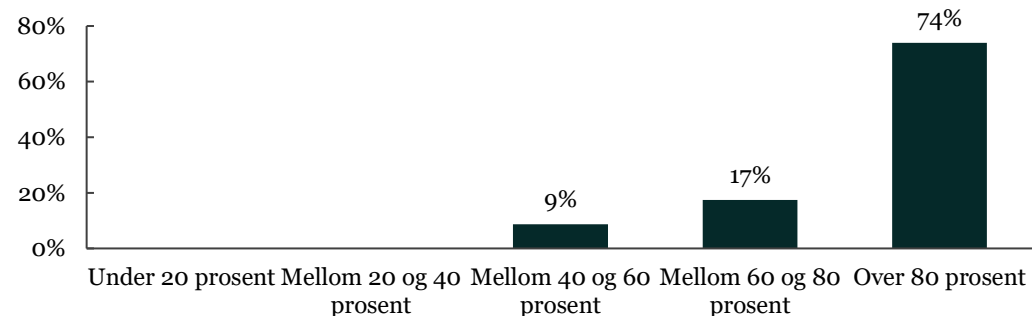
De fleste gjestene tar med fisk hjem fra ferien, noe som er viktig for deres totalopplevelse ved fisket

Svarene på spørreundersøkelsen viser at de fleste gjestene tar med fisk hjem fra oppholdet, og at dette er i svært stor grad er viktig for deres totalopplevelse ved oppholdet. Overordnet svarer omtrent 3 av 4 havfiskebedrifter at over 80 prosent av deres gjester innen turistfiske tar med fisk hjem fra ferien. Alle havfiskebedriftene svarer at det å ta med fisk hjem i stor/svært stor grad er viktig for deres totalopplevelse ved fisket.

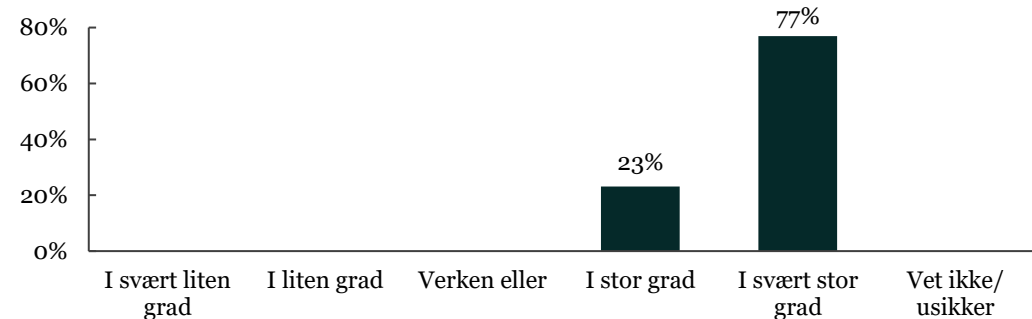
En arbeidsgruppe oppnevnt av Fiskeridirektoratet har sett nærmere på utfordringer ved dagens reguleringer og har lagt frem forslag om å senke eller fjerne den nåværende utførselskvoten for gjester hos registrerte turistfiskebedrifter.¹ Forslaget til regulering av fisketurisme bygger på prinsippet om at turistfiske primært bør baseres på opplevelsesturisme, snarere enn på uttak. Gruppen erkjenner samtidig at turistfiske har blitt en viktig næring langs kysten, hvor betydelige investeringer og tilrettelegging er blitt gjort, og at en eventuell omstilling derfor kan ta tid. Det finnes imidlertid begrenset kunnskap om hvor viktig utførsel av fisk er for turistopplevelsen.

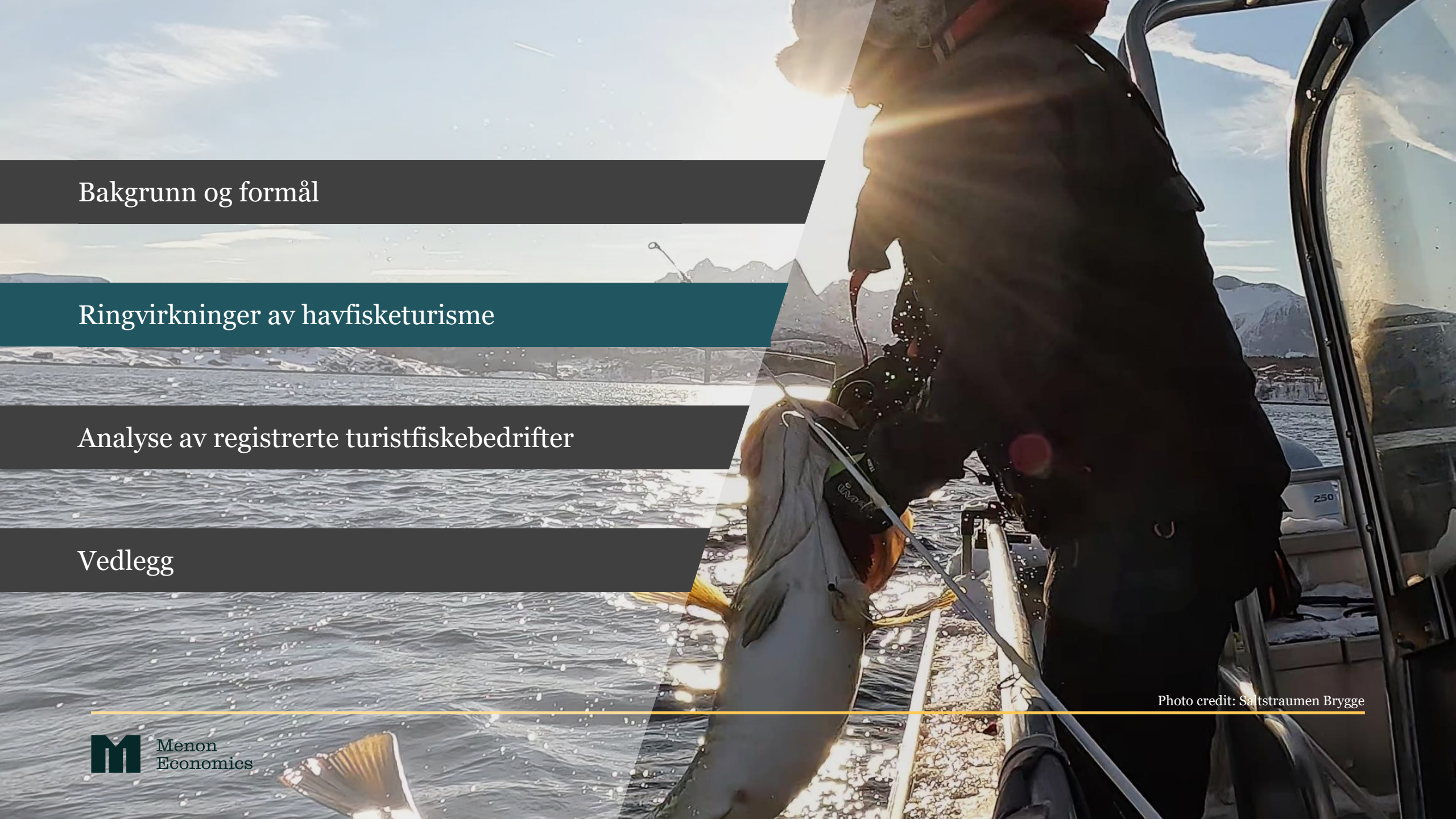
Siden fisketurisme er den utløsende faktoren for ferieopphold i Norge for majoriteten av de 215 000 gjestene ved turistfiskebedriftene, og de fleste anser det å ta med fisk hjem som en viktig del av totalopplevelsen, er det grunn til å anta at en kraftig reduksjon eller fjerning av utførselskvotene kan påvirke antall turister som velger å besøke Norge. Dette kan videre påvirke den økonomiske verdiskapingen som gjestenes forbruk bidrar til lokalt. Dette er imidlertid noe usikkert, særlig grunnet et begrenset antall respondenter blant vår spørreundersøkelse. Videre er det også mulig at bedriftene er påvirket av dagens betente debatt om utførsel av fisk når de besvarer dette spørsmålet. Men dette ville trolig incentivert dem til å svare at en lavere andel av deres gjester er opptatt av å ta med fisk hjem.

Figur: Omtrent hvor stor andel av deres gjester innen turistfiske tar med fisk hjem fra ferien? N=23. Kilde: Menon Economics

Figur: I hvilken grad er det å ta med fisk hjem en viktig del av totalopplevelsen ved fiske for deres kunder? N=26. Kilde: Menon Economics

A fisherman in a dark jacket and hat is on a boat, holding a large fish vertically. The fish is silver with a yellow tail. The background shows a body of water and distant mountains under a bright sky. The boat's railing and part of its structure are visible on the right.

Bakgrunn og formål

Ringvirkninger av havfisketurisme

Analyse av registrerte turistfiskebedrifter

Vedlegg

Photo credit: Saltstraumen Brygge

Kort om ringvirkninger

Aktiviteten i ulike næringer er tett bundet sammen. Det betyr at når etterspørselen øker i en næring vil det forplante seg i andre deler av økonomien gjennom næringens vare- og tjenestekjøp hos sine leverandører. Det samme er tilfellet for havfisketurismen. Når bedrifter og turister kjøper varer og tjenester vil det ikke bare føre til økt sysselsetting hos havfisketurismebedriftene og deres leverandører, men gjennom verdikjedekoblinger, også til økt sysselsetting og verdiskaping hos leverandørenes leverandører. De summerte effektene for hele økonomien er det som kalles for ringvirkningseffekter.

Menon sin ringvirkningsmodell følger etterspørselsimpulsen fra havfisketurismens forbruk ti ledd tilbake i verdikjeden. Dette gjøres basert på Statistisk sentralbyrås kryssløpstabeller som viser vare- og tjenestekjøp mellom alle norske næringer. Som vist på figuren til høyre refererer direkte effekter til de ansatte i den analyserte næringen, mens indirekte effekter er effektene bakover i verdikjeden. Resultatet av analysen blir et anslag på havfisketurismens samlede betydning for næringslivet i Norge. Dette kan illustreres både som sysselsetting- og verdiskapingseffekter.

Det er viktig å være oppmerksom på at en ringvirkningsanalyse er en såkalt bruttoanalyse. Bruttoverdiskaping er høyere enn netto verdiskaping. Brutto-verdiskaping inkluderer verdiskapingen som kommer som følge av aktiviteten i havfisketurismen, men den sier ikke noe om den alternative anvendelsen av arbeidskraft eller kapital som inngår for å realisere havfisketurismen. Hvis det er mangel på arbeidskraft vil en del av sysselsettingseffektene man kommer frem til i en ringvirkningsanalyse bli hentet fra andre næringer, og fører dermed ikke til en økning i samlet norsk sysselsetting.

I dette kapitlet beregner vi ringvirkninger av havfisketurismen Norge. Spesifikt ser vi på to ulike typer ringvirkninger. Den første er de ringvirkninger som havfisketurismen skaper, mens den andre er de ringvirkninger som skapes av havfisketuristenes forbruk hos annet næringsliv. Ved å legge sammen de to kildene til ringvirkninger fra havfisketurismen, får vi det totale anslaget på ringvirkninger fra havfisketurismen. I det følgende anslår vi antallet sysselsatt og verdiskapingen som genereres fra havfisketurismen.

Tekstboks: Nøkkelbegreper

Verdiskaping (bruttoproduct) er merverdien som en bedrift skaper etter fratrekk av vare- og tjenestekjøp og består av lønn til ansatte, overskudd til eiere og skatt til myndighetene. Verdiskaping måles som driftsresultat før avskrivninger (EBITDA) pluss lønnskostnader og kan der sees som summen av avkastningen på kapital og avkastningen på arbeidskraft.

Netto verdiskaping er verdiskaping fratrasket avskrivninger.

Et **årsverk** er arbeidet som utføres av en arbeidstaker i full stilling i løpet av et år.

Sysselsatte er summen av lønnstakere og selvstendig næringsdrivende. Vi har ikke anslått antallet sysselsatte i denne analysen, men omtaler av og til anslaget på antallet årsverk som «sysselsettingseffekter».

Ringvirkninger er et mål på en nærings totale økonomiske effekt. I tillegg til ansatte og verdiskaping i næringen, inkluderer ringvirkninger også sysselsetting og verdiskaping hos næringens leverandører. I denne rapporten omtaler vi disse som «direkte» og «indirekte» effekter, og summen som «sysselsettingseffekter» eller «verdiskapingseffekter».

Photo credit: Smøla Havfiskesenter

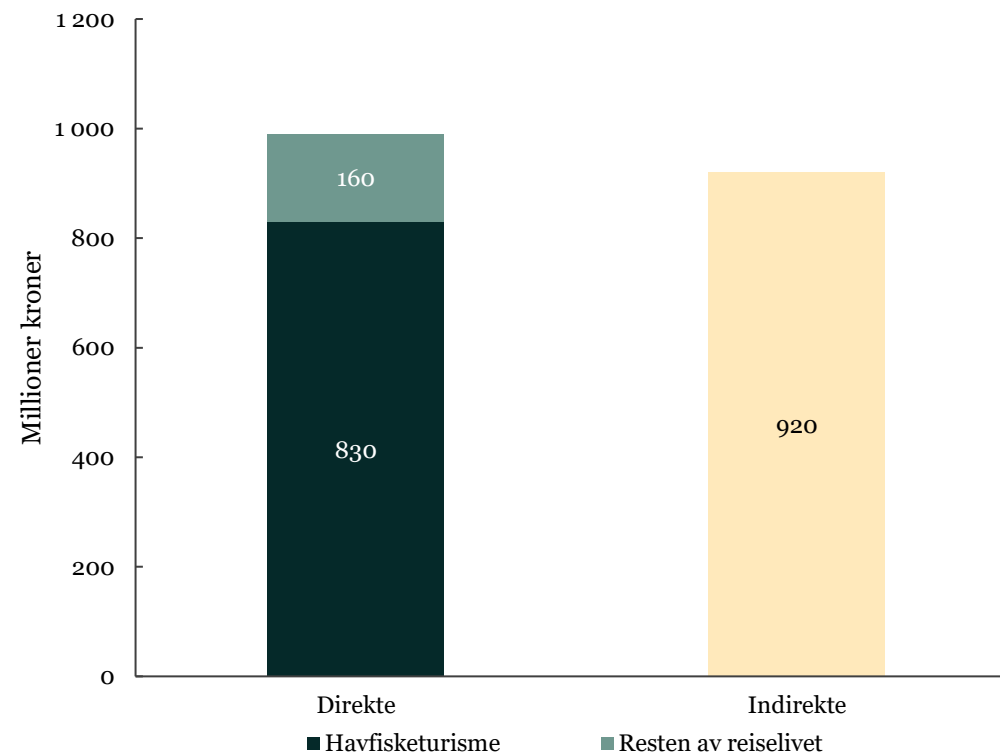
Ringvirkninger fra havfisketurismen - Verdiskapingseffekter

De samlede direkte verdiskapingseffektene fra fisketuristenes forbruk hos havfisketurismebedriftene og resten av reiselivet er anslått til omtrent 990 millioner kroner. Av dette er det 830 millioner kroner av verdiskapingen som knytter seg direkte til havfisketurisme. Dette er altså direkte verdiskaping fra registrerte havfisketurismebedrifter som kan knyttes til havfiske. Dette er beregnet ved å finne turistfiskebedriftenes samlede verdiskaping og vekte denne med andelen som er knyttet til havfisketurisme.

Tilreisende fisketuristers forbruk under ferien bidrar til verdiskaping og sysselsetting i havfisketurismebedrifter. I tillegg legger turistene igjen beløp hos virksomheter i andre deler av reiselivsnæringen, som transport, overnatting, servering og andre opplevelser. Dette forbruket utløses ofte av at turistene har booket et opphold eller en aktivitet hos en havfisketurismebedrift. Vi har beregnet at de direkte verdiskapingseffektene knyttet til fisketuristenes forbruk hos resten av reiselivet beløper seg til omtrent 160 millioner kroner. Basert på spørreundersøkelsen anslår Menon at fisketuristene bruker 425 kroner per døgn på varer og tjenester hos andre bedrifter enn havfisketurismebedrifter. Dette er typisk noe mindre enn døgnforbruket hos andre turistgrupper, men et resultat av at fisketuristene ofte har forbruk innen overnatting og mat/drikke hos havfiskebedriftene fremfor hos andre i aktører i reiselivet. Anslaget er også preget av noe usikkerhet.

I tillegg til de direkte effektene – altså verdiskaping og sysselsetting i de bedriftene der turistene bruker penger – analyserer vi også de indirekte effektene. De indirekte effektene viser til økonomiske verdier som finner sted lenger ned i verdikjeden gjennom at bedriftene kjøper varer og tjenester fra underleverandører. Dersom en tilreisende kjøper et måltid på restaurant, vil den generere verdi både hos restauranten (direkte effekter), men også hos restaurantens underleverandører som leverer ingredienser til måltidet (indirekte effekter). Menon anslår de indirekte verdiskapingseffektene fra fisketuristenes forbruk til havfisketurisme og resten av reiselivet til 920 millioner kroner.

Figur: Verdiskapingseffekter av havfisketurisme i 2023. Kilde: Menon Economics

Ringvirkninger fra havfisketurismen - Sysselsettingseffekter

Vi anslår at fisketuristenes forbruk hos havfisketurismebedrifter legger grunnlag for omtrent 2 200 arbeidsplasser. 1 800 av disse arbeidsplassene kan knyttes direkte til havfisketurisme, mens 400 av arbeidsplassene kan knyttes til fisketuristenes øvrige forbruk i reiselivsnæringen. Det betyr at den største delen av sysselsettingseffektene fra havfisketurismen er å finne i bedriftene som er registrert som havfisketurismebedrifter.

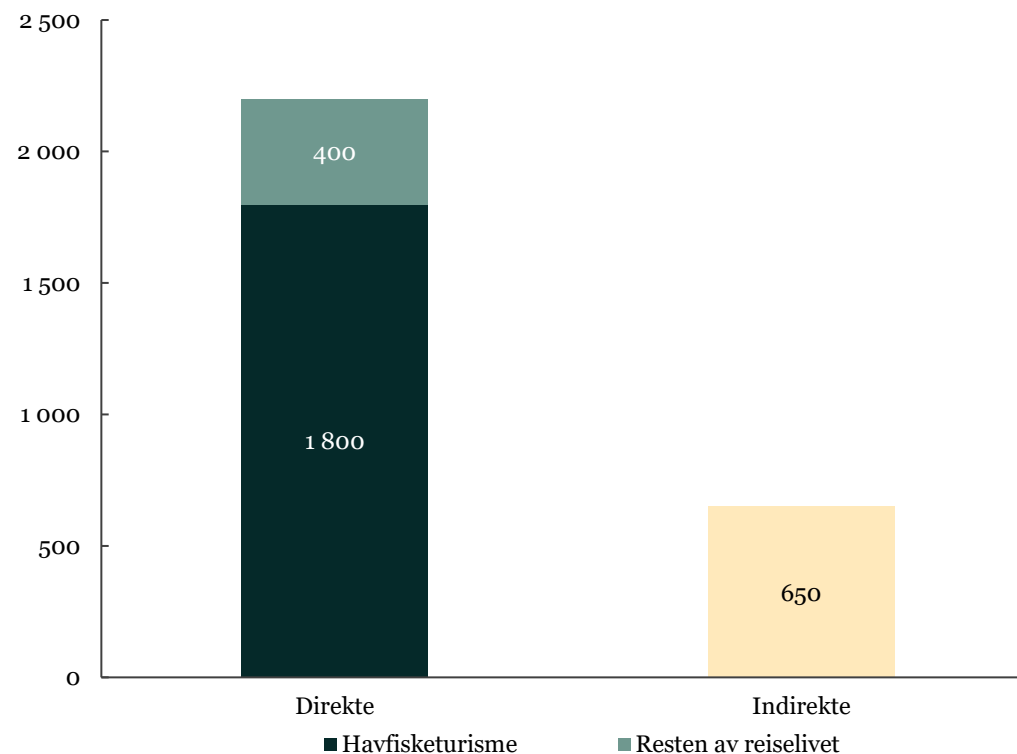
Vi anslår videre at det er 650 indirekte sysselsettingseffekter. Dette er arbeidsplasser knyttet til induuerte effekter hos leverandører til havfisketurismebedriftene og resten av reiselivet som genereres av fisketuristenes forbruk på ferien.

Tekstboks: Vekst i ringvirkningseffekter fra 2019

Sammenligner vi de totale verdiskapings- og sysselsettingseffektene i 2023 med Menons estimater fra 2019, observerer vi en vekst. Verdiskapingseffektene har økt med omtrent 35 prosent. Denne veksten skyldes blant annet vekst i bransjen, med over 7 prosent flere gjestedøgn. I tillegg avdekker spørreundersøkelsen at turistene bruker mer penger i andre deler av næringslivet nå enn de gjorde i 2019, med en økning fra 320 til 425 kroner per døgn. Antallet registrerte bedrifter i havfisketurismebransjen har også mer enn doblet seg siden 2019, noe som innebærer en utvidelse av bransjen sammenlignet med tidligere.

Metodiske endringer og forbedringer i analysen har også påvirket resultatene, og sammenligning med tidligere analyse må derfor gjøres med forsiktighet. Konkret har vi benyttet en mer konservativt anslag på havfisketurismebedriftenes andel av aktivitet som knytter seg til havfisketurisme. Tidligere ble havfiskeandelen oppgitt av respondentene i spørreundersøkelsen generalisert til hele bransjen. I denne analysen har vi imidlertid kombinert denne tilnærmingen med å variere havfisketurismebedriftenes havfiskeandel basert på deres aktivitet målt som antall fisk fanget per ansatt. Vi redegjør nærmere for metoden i slutten av dette kapitlet.

Figur: Sysselsettingseffekter av havfisketurisme i 2023. Kilde: Menon Economics

Kystfylkene har størst direkte ringvirkninger fra havfisketurisme

De direkte ringvirkningene av havfisketurismen konsentrerer seg blant Norges kystfylker, hovedsakelig Vestland, Møre og Romsdal, Nordland, Trøndelag, Finnmark, Troms og Agder. De indirekte økonomiske ringvirkningene – det vil si ringvirkninger hos bedriftenes underleverandører – sprer seg ut over hele landet.

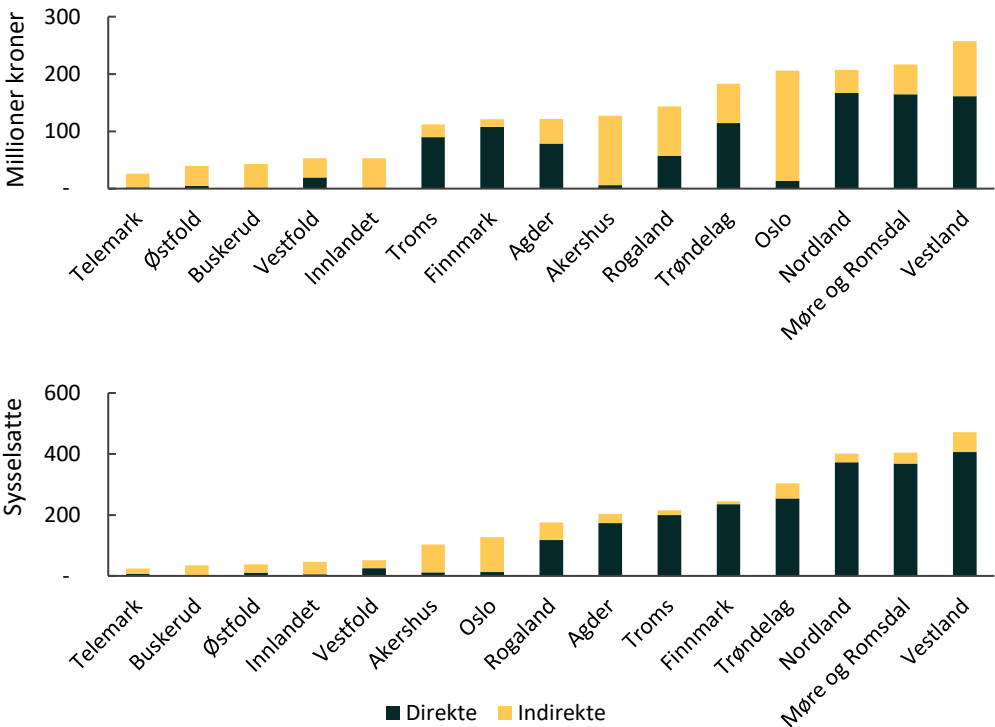
Det er Vestland som har de største ringvirkningene av havfisketurismen, både målt i verdiskapings- og sysselsettingseffekter. I dette fylket legger havfisketurisme alene grunnlag for 227,5 millioner kroner i verdiskaping og 470 arbeidsplasser i 2023.

Havfisketurisme genererer også verdiskaping- og sysselsettingseffekter i fylker uten direkte aktivitet innen havfisketurisme, som Buskerud og Innlandet. Årsaken til dette er at havfisketurismebedrifter og andre deler av reiselivet som havfisketurister legger igjen penger hos, har varer- og tjenestekjøp hos næringslivet i hele landet. Se vedlegg for fullstendig oversikt over ringvirkninger på regionalt nivå.

Tekstboks: Ringvirkninger fra aksjeselskap relativt til enkeltpersonsforetak

Fordelt på organisasjonsform så er det aksjeselskapene i Fiskeridirektoratets register som står for den største andelen av ringvirkningene med over 70 prosent av de direkte verdiskapingseffektene og rundt 60 prosent av de direkte sysselsettingseffektene. Den resterende andelen av ringvirkningene genereres av bedrifter med annen organisasjonsform, hovedsakelig enkeltpersonsforetak. Ringvirkningsanalysen viser at enkeltpersonsforetakene står for en liten andel av de økonomiske ringvirkningene relativt til aksjeselskapene, selv om enkeltmansforetabene utgjør over halvparten av turistfiskebedriftene i Fiskeridirektoratets register.

Figur: Sysselsettings- og verdiskapingseffekter av havfisketurisme i 2023, fordelt på fylker.
Kilde: Menon Economics

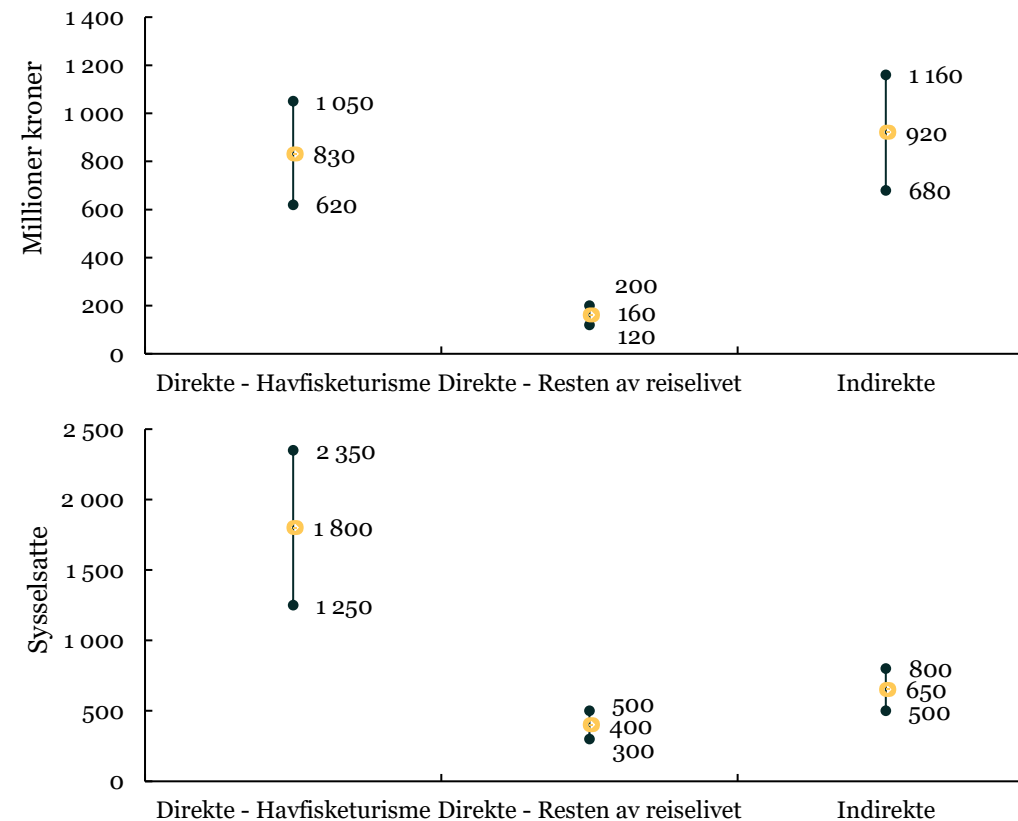
Usikkerhet rundt ringvirkninger: Effektene varierer med andelen av aktiviteten som knyttes til havfisketurisme

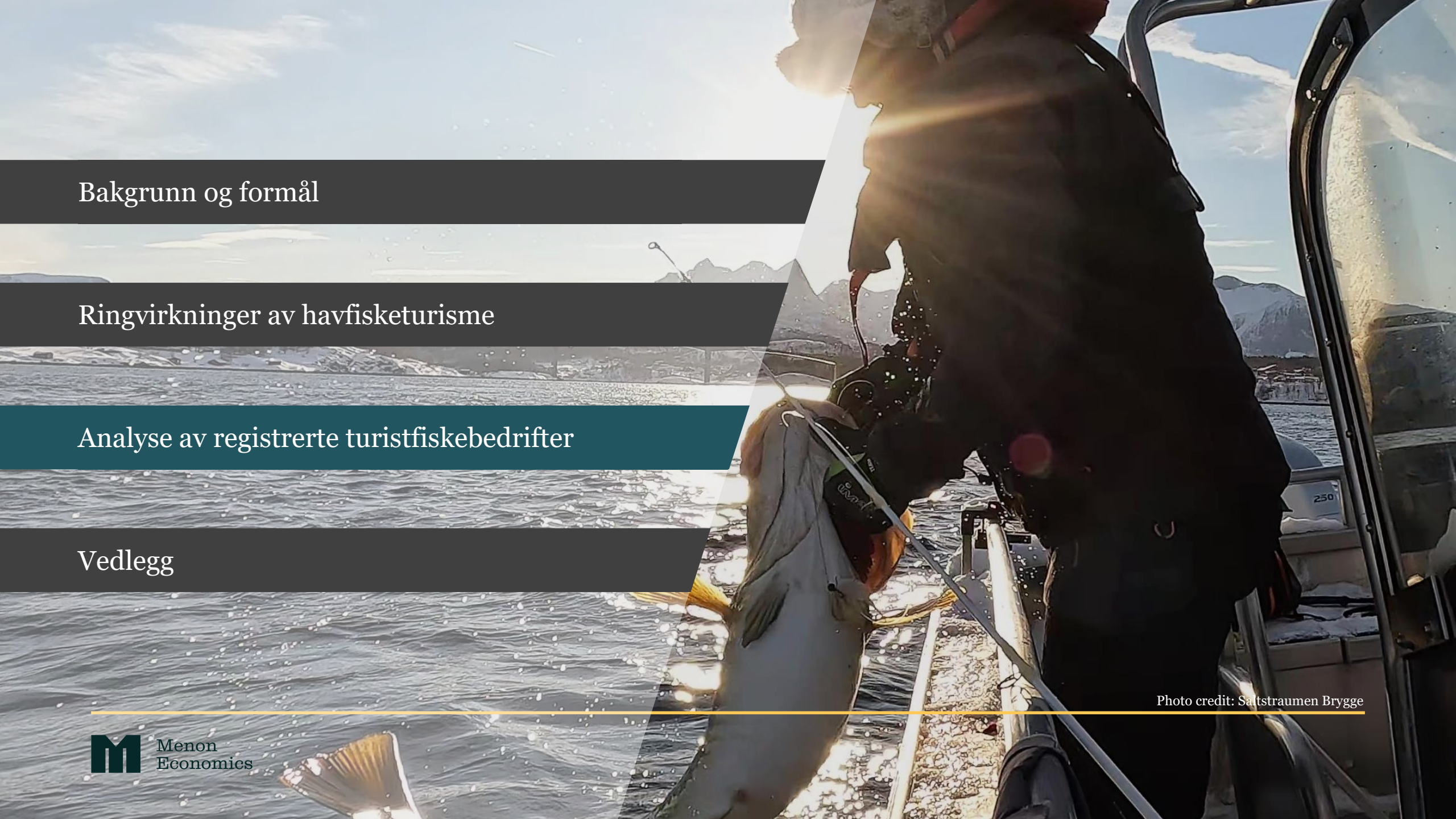
Det er usikkerhet knyttet til de økonomiske ringvirkningene av havfisketurisme, først og fremst fordi det er uklart hvor stor andel av bedriftene sin aktivitet som er knyttet til havfisketurisme («havfiskeandel»). For mange selskap i registeret vil deler av aktiviteten inkludere overnatting for ikke-fiskende gjester eller andre tjenestetilbud. Høyere andel knyttet til havfisketurisme, gir større ringvirkninger. **Hovedanslaget** vårt er et gjennomsnitt av et sannsynlig lavt og høyt estimat, som vist i figurene til høyre. Under redegjør vi kort for metoden bak de to tilnærmingene.¹

Høyt anslag: I spørreundersøkelsen ba vi havfisketurismebedriftene oppgi andelen av aktiviteten som gjelder havfisketurisme. Vi bruker den oppgitte andelen (74 prosent) for alle bedriftene i analysen. Undersøkelsen ble sendt til medlemmer av NHO Reiseliv. Basert på en manuell gjennomgang av bedriftenes virksomhet finner vi at de trolig har en høyere havfiskeandel enn øvrige bedrifter i registeret, som tilsier at denne forutsetningen gir et høyt anslag. Dette kan føre til at ringvirkningene overvurderes.

Lavt anslag: I det lave anslaget estimerer vi havfiskeandelen for hver enkelt bedrift. Basert på svar i spørreundersøkelsen om havfiskeandel, antall ansatte og fangstdata, har vi beregnet forholdet mellom fangst per ansatt og havfiskeandel for bedriftene som ikke har besvart undersøkelsen. Vi forutsetter at høyere fangst per ansatt tilsier høyere havfiskeandel hos bedriftene, ettersom dette trolig er uttrykk for at bedriftene har relativt høy intensitet knyttet til havfisketurisme. Fangstdataene er imidlertid mangelfulle – bare rundt halvparten av bedriftene har levert minst én fangstrapport (1 118 bedrifter i 2023 og 1 165 i 2024). Underrapportering kan dermed føre til at vi undervurderer både havfiskeandelen og bransjens økonomiske ringvirkninger. Anslaget utgjør derfor et sannsynlig nedre anslag for bransjens økonomiske ringvirkninger. For havfisketurismebedriftene hvor vi mangler fangstdata har vi antatt en gjennomsnittlig havfisketurismeandel (45 prosent) basert på bedriftene vi har data på.

Figur: Usikkerhet knyttet til verdiskapingseffekter (øverst) og sysselsettingseffekter (nederst) av havfisketurisme i 2023. Ringvirkninger for høyt-, lavt- og hovedanslag. Kilde: Menon Economics

A fisherman in a dark jacket and hat is on a boat, holding a large fish vertically. The fish is silver with a yellow tail. The background shows a body of water and distant mountains under a bright sky. The boat's railing and part of its structure are visible on the right.

Bakgrunn og formål

Ringvirkninger av havfisketurisme

Analyse av registrerte turistfiskebedrifter

Vedlegg

Photo credit: Saltstraumen Brygge

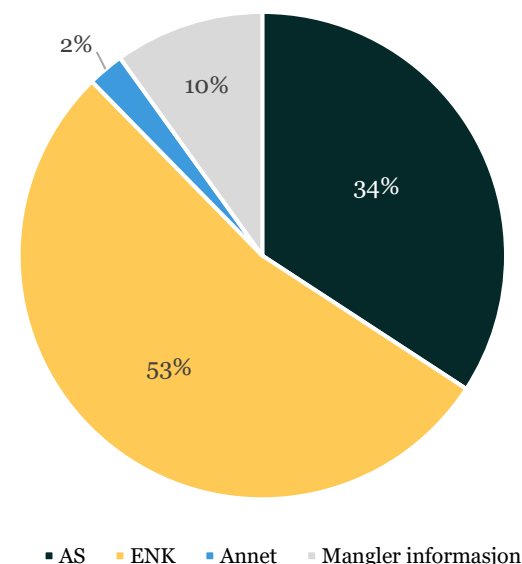
De fleste registrerte turistfiskebedriftene er enkeltpersonforetak selv om disse utgjør en liten andel av total aktivitet

Fiskeridirektoratets register over turistfiskebedrifter består per starten av 2025 av 2 125 virksomheter. Registeret inkluderer både bedrifter som frivillig har registrert seg, og de som er pålagt å gjøre det. Antallet registrerte bedrifter har nesten tredoblet seg siden 2019, da det var rundt 750 bedrifter.¹ Denne veksten gjør det særlig interessant å undersøke nærmere hvem disse bedriftene er, spesielt siden det per i dag ikke stilles noen spesifikke krav for å bli registrert. Det er også relevant å se dette i sammenheng med bedriftenes rapporterte fangst som viser omfanget av deres aktivitet.

Over halvparten av de registrerte turistfiskebedriftene er enkeltpersonforetak (ENK), mens omtrent 34 prosent er aksjeselskap (AS). Rundt to prosent av bedriftene har andre organisasjonsformer enn enkeltpersonforetak og aksjeselskap.² Fra 2019 har registeret økt med omtrent 650 enkeltpersonforetak og omtrent 470 aksjeselskap. Enkeltpersonforetakene står imidlertid for en betydelig mindre andel av aktivitetsnivået.³ Overordnet står disse bedriftene for rundt 30 prosent av verdiskapingen blant havfisketurismebedriftene, mens aksjeselskapene står for rundt 70 prosent.

Vi har identifisert næringstilhørighet og organisasjonsform for bedriftene i Fiskeridirektoratets register ved å koble disse opp mot Menons Regnskapsdatabase og Enhetsregisteret til Brønnøysundregisteret. Videre har vi koblet de registrerte bedriftene til Fiskeridirektoratets data over turistfiskebedrifters rapporterte fangst. Vi mangler data på enkelte bedrifter (10 prosent), som hovedsakelig kommer av at disse ikke finnes lenger eller manglende kobling mellom datasett som er fra ulike tidsperioder. Når vi undersøker fangststatistikken for 2024 finner vi kun 1 165 bedrifter som har registrert minst en fangst i løpet av året. Gitt at alle registrerte turistfiskebedrifter (totalt 2 125 bedrifter) leverer fangstrapport som pålagt kan det stemme at en del av disse bedriftene er inaktive. Samtidig er det nærliggende å tro at fangstrapporteringen er mangelfull og ufullstendig.

Figur: Oversikt over registrerte turistfiskebedrifter etter organisasjonsform og næring. Kilde: Menon Economics

Turistfiskebedrifter er registrert innen en rekke forskjellige NACE2-koder

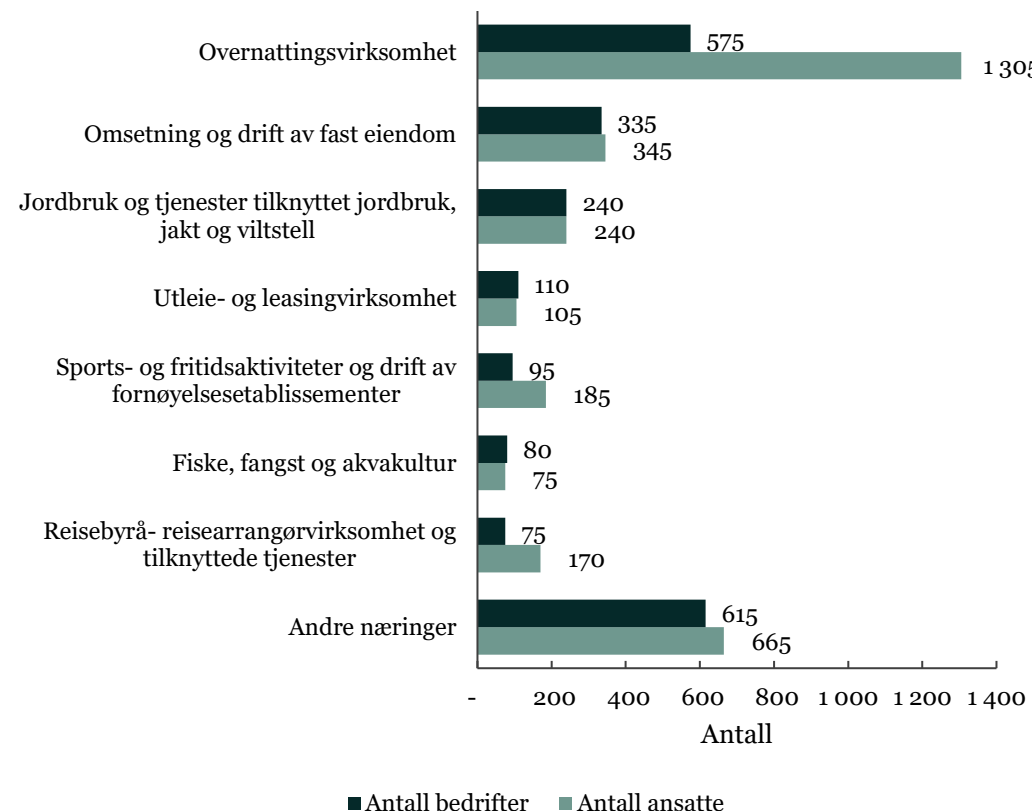
Ved å dele inn bedriftene Fiskeridirektoratets registeret inn etter næringstilhørighet finner vi stor variasjon. Totalt er det 56 ulike næringer på NACE-2 nivå representert i registeret. Det er imidlertid kun 7 næringer som utgjør en andel på over 2 prosent av registeret, disse er trukket frem i figuren til høyre.

Variasjonen skyldes at turistfiskebransjen kan falle inn under flere ulike næringskategorier, samtidig som virksomhetene tilbyr fiske på ulike måter. Noen arrangerer guidede fisketurer, mens andre tilbyr båtutleie i tilknytning til overnatting eller driver med generell utleievirksomhet. I tillegg tilbyr mange av disse bedriftene flere reiselivstjenester enn bare turistfiske.

I en spørreundersøkelse gjennomført av Menon blant turistfiskebedriftene, svarte over 90 prosent at de også tilbyr overnatting. Rundt halvparten oppga at de tilbyr andre opplevelser, servering eller fasiliteter for møter og konferanser. Vi ser imidlertid at det er særlig overnattingsvirksomhet som utgjør den største næringen innen turistfiske med rundt 575 bedrifter, noe som utgjør over en fjerdedel av registeret. Disse bedriftene har til sammen omtrent 1 300 ansatte, noe som også er høyt relativt til antall bedrifter innen overnattingsvirksomhet.

Merk at antall ansatte i figuren til høyre utgjør det totale antall ansatte i de registrerte turistbedriftene. Disse tallene er derfor ikke sammenlignbare med sysselsettingstallene i ringvirkningsanalysen hvor vi kun har med andelen ansatte som arbeider med havfisketurisme (74 prosent).

Figur: Oversikt over registrerte turistfiskebedrifter etter næring (NACE/SN-2). Kilde: Menon Economics

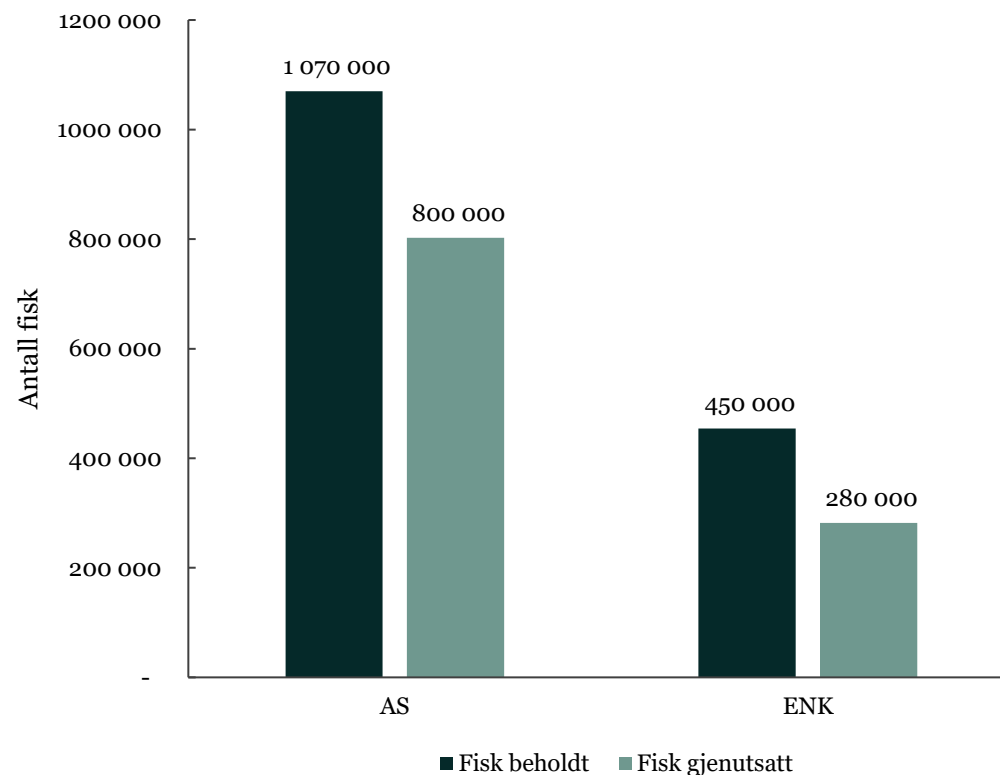
Fangstvolum gir en indikasjon på aktivitet innen havfisketurisme

Ettersom bedrifter kan registrere seg frivillig uten krav til aktivitet innen havfisketurisme, varierer fiskeriaktiviteten betydelig mellom bedriftene. For å identifisere bedriftene i registeret med størst aktivitet innen havfisketurisme, er det særlig relevant å se på deres rapporterte fangst. Selv om fangstrapportering av torsk, sei, steinbit, kveite og uer til Fiskeridirektoratet er pålagt for registrerte bedrifter, er etterlevelsen og datakvaliteten noe mer usikker.

Aksjeselskapene i registeret har over dobbelt så stort fangstvolum som enkeltpersonforetakene i 2024, både målt i beholdt og gjenutsatt fisk. Det til tross for at det er langt flere registrerte enkeltpersonsforetak i registeret enn aksjeselskap. Dette er imidlertid naturlig ettersom aksjeselskapene ofte utgjør større bedrifter med flere ansatte og gjester. Ser vi på antall beholdt fisk per ansatt, ligger aksjeselskapene fortsatt høyere enn enkeltpersonforetakene, som ofte kun har én ansatt. I 2024 var gjennomsnittet rundt 950 fisk per ansatt i aksjeselskaper, mot litt over 600 i enkeltpersonforetak. Forholdet mellom fangst per ansatt i enkeltpersonsforetakene relativt til aksjeselskapene (65 prosent) er benyttet når enkeltpersonsforetakenes regnskap ble anslått i ringvirkningsanalysen som en andel av verdiskaping per ansatt i aksjeselskapene.

Totalt ble det i 2024 fanget og beholdt omtrent 1,6 millioner fisk av registrerte turistfiskebedrifter av artene torsk, sei, steinbit, kveite og uer, mens nær 1,2 millioner ble fanget og sluppet ut igjen. Aksjeselskapene sto nesten 67 prosent av den beholdte fangsten, mens enkeltpersonforetakene sto for nesten 28 prosent.

Figur: Oversikt over fangstvolum i aksjeselskap og enkeltpersonforetak i 2024.¹ Kilde: Fiskeridirektoratet og Menon Economics

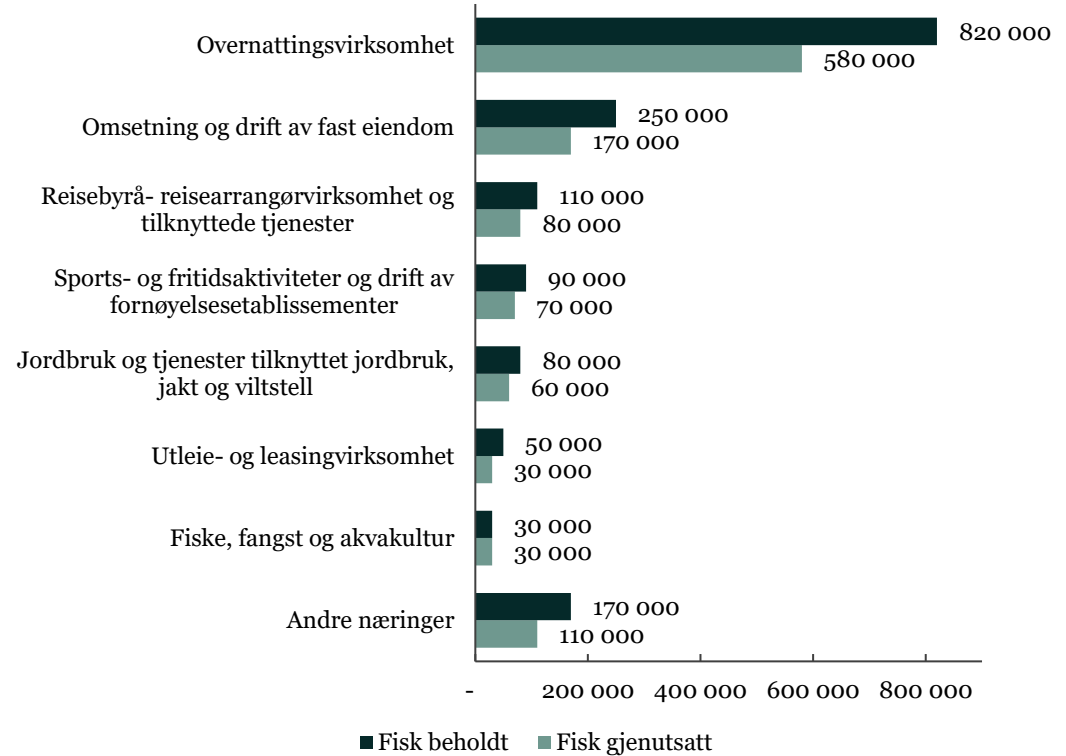
Overnattingsvirksomhetene har størst registrert fangst

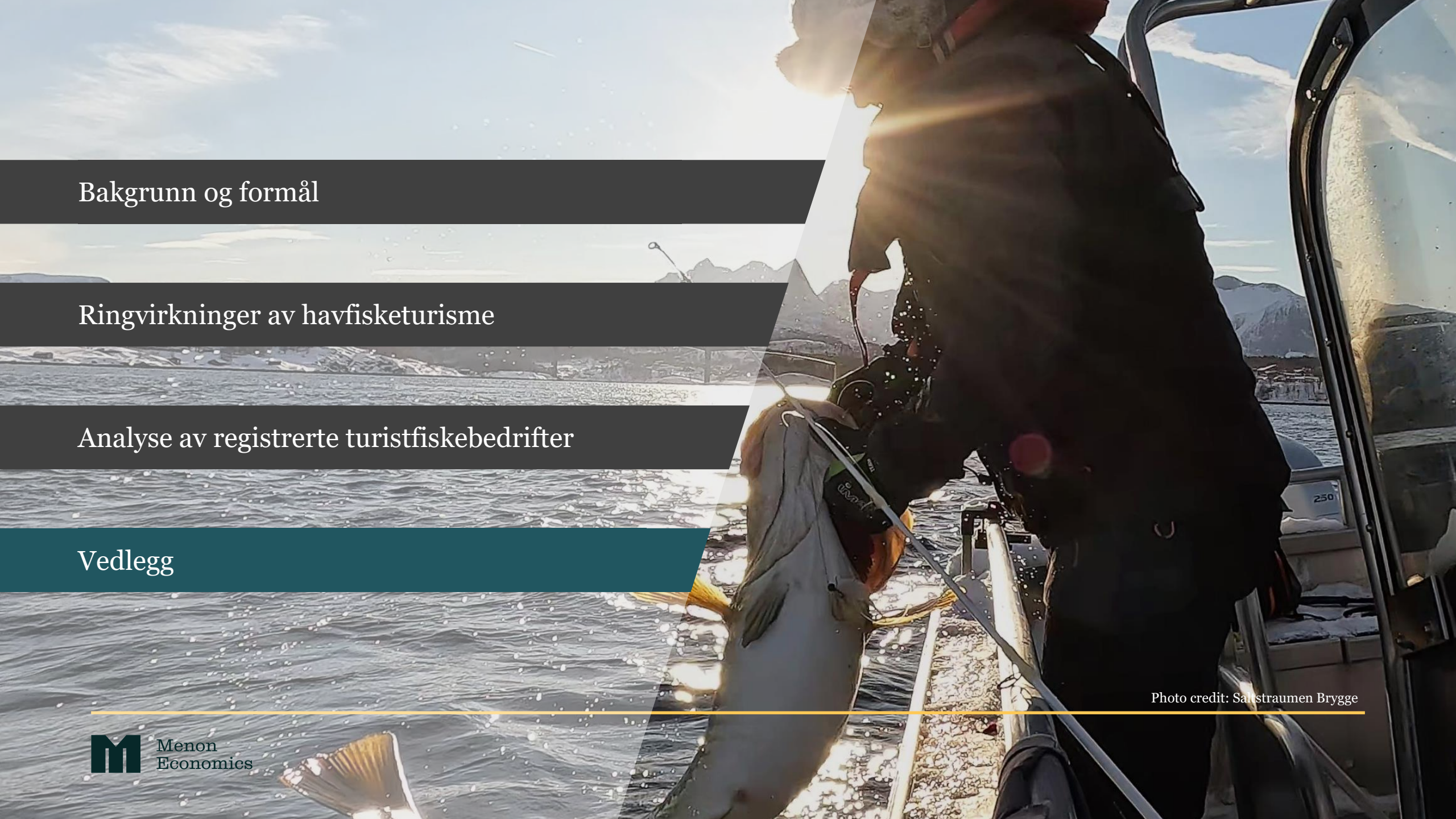
Blant næringene med størst registrert fangst i 2024 finner vi de samme næringene som har flest registrerte bedrifter. Det er imidlertid noe mindre variasjon i hvilke næringer som faktisk står for høyest aktivitet innen turistfiske, og dermed har det største ressursuttaket, sammenlignet med antall registrerte bedrifter.

Overnattingsvirksomheter står for omtrent halvparten av den totale fangsten blant registrerte turistfiskebedrifter, og utgjør dermed den klart mest aktive næringen innen havfisketurisme. Totalt rapporterte denne næringen over 800 000 beholdt fisk og nesten 600 000 gjenutsatt fisk i 2024.

Overnattingsvirksomhetene omfatter både aksjeselskaper og enkeltpersonforetak som driver hoteller og campingplasser. I tillegg tilbyr mange av disse bedriftene guidet havfiske eller båtutleie til sine gjester.

Figur: Oversikt over registrert fangst fra turistfiskebedrifter etter næring i 2024. Kilde: Fiskeridirektoratet og Menon Economics

The background image shows a fisherman in a dark jacket and hat on the deck of a boat. A large, silvery fish, likely a salmon, is lying on the deck. The boat is on the water, and mountains are visible in the distance under a bright sky. The text is overlaid on a dark horizontal band.

Bakgrunn og formål

Ringvirkninger av havfisketurisme

Analyse av registrerte turistfiskebedrifter

Vedlegg

Photo credit: Salstraumen Brygge

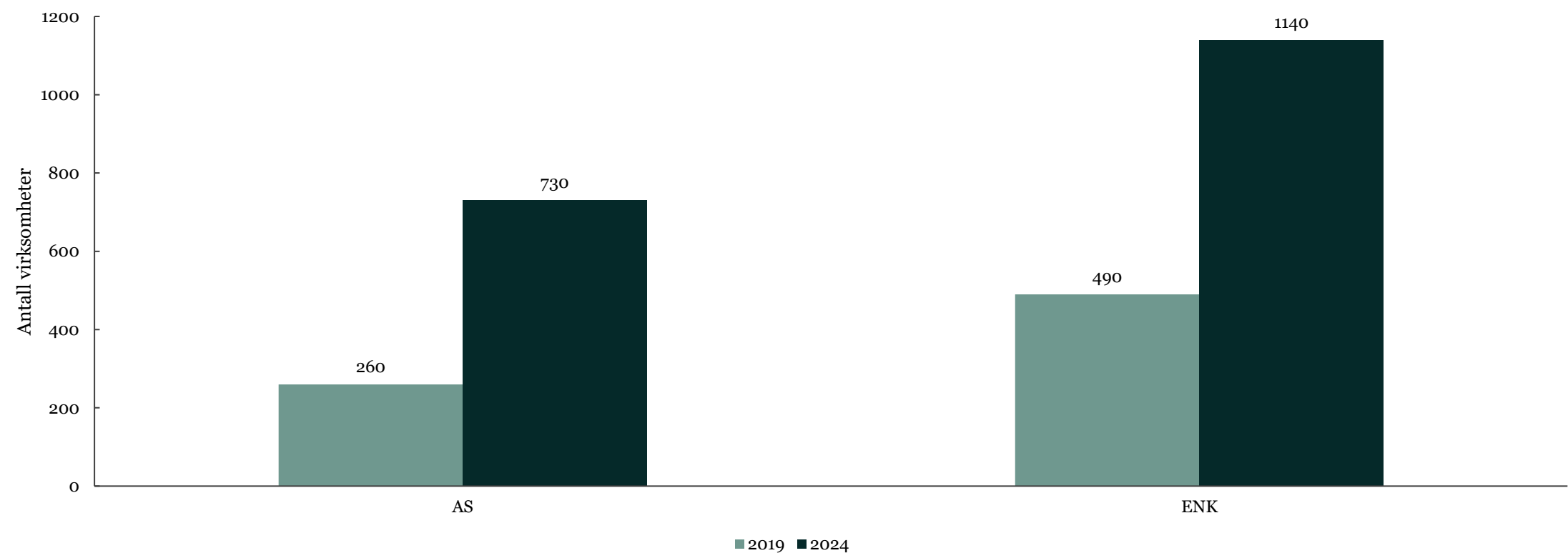
Verdiskaping- og sysselsettingseffekter fordelt på fylke

Tabell: Sysselsettings- og verdiskapingseffekter av havfisketurisme i 2023, fordelt på fylker (hovedanslag). Verdiskapingseffekter er oppgitt i kroner og sysselsettingseffekter i antall ansatte *Kilde: Menon Economics*

	Verdiskaping (kroner)			Sysselsatte		
	Direkte - Havfisketurisme	Direkte - Resten av reiselivet	Indirekte	Direkte - Havfisketurisme	Direkte - Resten av reiselivet	Indirekte
Oslo	10 900 000	2 200 000	193 000 000	10	<5	110
Rogaland	47 400 000	10 000 000	85 800 000	90	20	60
Møre og Romsdal	137 700 000	27 000 000	51 900 000	300	70	40
Nordland	141 800 000	25 200 000	40 100 000	310	60	30
Østfold	3 600 000	1 500 000	34 500 000	10	<5	30
Buskerud	1 200 000	300 000	41 200 000	<5	<5	30
Akershus	5 200 000	700 000	121 200 000	10	<5	90
Innlandet	900 000	200 000	52 000 000	<5	<5	40
Vestfold	15 400 000	4 100 000	33 200 000	10	10	30
Telemark	1 800 000	300 000	24 200 000	10	<5	20
Agder	67 100 000	11 600 000	43 000 000	140	30	30
Vestland	135 200 000	25 800 000	96 500 000	340	60	70
Trøndelag	95 600 000	18 800 000	68 600 000	210	50	50
Troms	76 100 000	13 900 000	22 200 000	170	30	20
Finnmark	91 700 000	16 000 000	13 400 000	190	40	10
Totalt	830 000 000	160 000 000	920 000 000	1 800	400	640

Utvikling antall registrerte turistfiskebedrifter etter organisasjonsform

Figur: Utvikling i antall aksjeselskap og enkeltpersonforetak fra 2019 til 2024 i Fiskeridirektoratets register over turistfiskebedrifter. ¹ Kilde: Fiskeridirektoratet og Menon Economics

1. Det er også registrert fangst hos bedrifter med annen organisasjonsform enn AS og ENK, selv om disse utgjør en mindre andel av total fangst

Oversikt over alle registrerte næringskoder i Fiskeridirektoratets register over turistfiskebedrifter

Tabell: Oversikt over antall virksomheter registrert på ulike næringskoder (NACE2) i Fiskeridirektoratets register. ¹ Kilde: Fiskeridirektoratet og Menon Economics

Næring	Antall	Næring	Antall	Næring	Antall
Overnattingsvirksomhet	575	Hovedkontortjen. og adm. rådgivning	5-10	Møbelindustri	<5
Omsetning og drift av fast eiendom	330	Transporttjenester og lagring	5-10	Omsorg uten botilbud, barnehager mv.	<5
Jordbruk, tilhør. tjenester, jakt	240	Landtransport og rørtransport	5-10	Maskinindustri	<5
Utleie- og leasingvirksomhet	110	Annen personlig tjenesteyting	5-10	Trykking, grafisk industri	<5
Sports- og fritidsaktiviteter	95	Helsetjenester	5-10	Finans-, forsikringshjelpetjenester	<5
Fiske, fangst og akvakultur	80	Kjøretøyreparasjoner og -handel	5-10	Avfallshåndtering	<5
Reisebyråer og reisearrangører	75	Undervisning	5-10	Miljørydding og miljørensing	<5
Oppføring av bygninger	55	Trelast- og trevareindustri	5-10	Bekledningsindustri	<5
Spes. bygge- og anleggsvirksomhet	40	Finansieringsvirksomhet	5-10	Bibliotek, muséer o.a. kulturvirks.	<5
Detaljhandel, unntatt motorvogner	35	Fagl., vit. og tekn. virks. ellers	5-10	Gummivare- og plastindustri	<5
Arkitekter og tekniske konsulenter	25	IT-tjenester	<5	Elektroteknisk industri	<5
Sjøfart	25	Transportmiddelindustri ellers	<5	Tekstilindustri	<5
Agentur- og engroshandel	20	Juridisk og regnsk.messig tj.yting	<5	Film- og TV-prod., musikkutgivelse	<5
Skogbruk og tilhørende tjenester	20	Lønnet arbeid i private husholdn.	<5	Post og distribusjonsvirksomhet	<5
Serveringsvirksomhet	15	Metallvareindustri	<5	Reklamevirksomhet og markedsund.	<5
Maskinreparasjon og -installasjon	15	Reparasjon av varer til pers. bruk	<5	Annen industri	<5
Tjenester tilknyttet eiendomsdrift	15	Arbeidskrafttjenester	<5	Forretningsm. tjenesteyt. ellers	<5
Aktiviteter i medlemsorgansisasjoner	10	Anleggsvirksomhet	<5		
Kunstnerisk virks. og underholdning	10	Næringsmiddelindustri	<5		

Om ringvirkninger

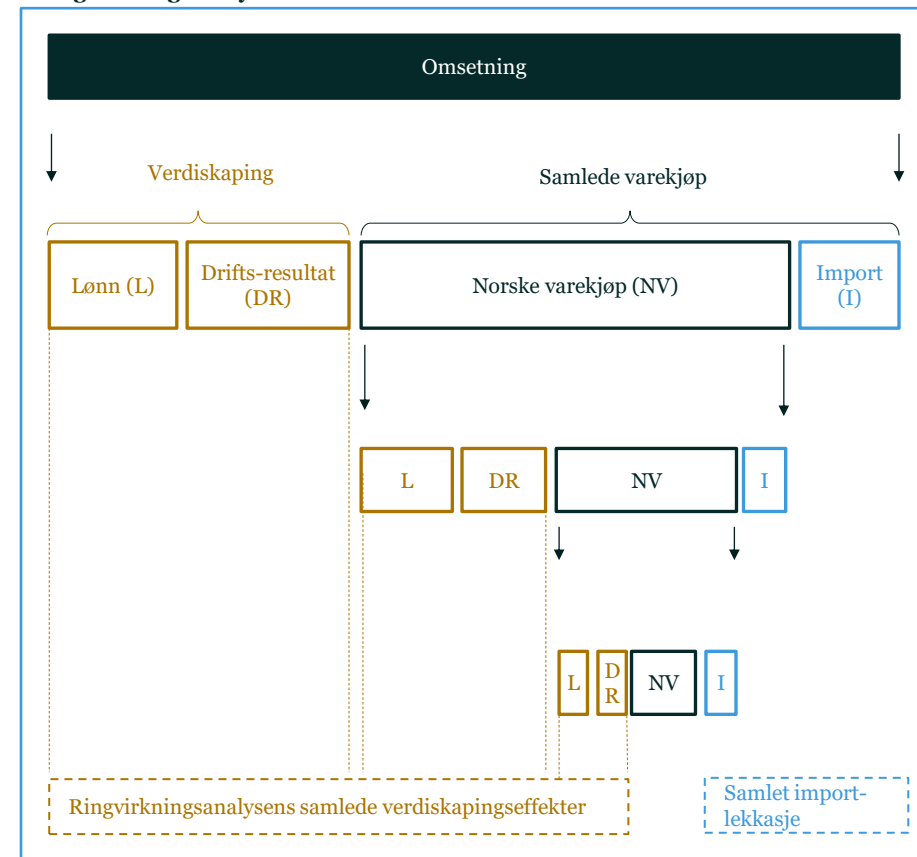
Kort introduksjon til ringvirkninger

Denne analysen tar utgangspunkt i en ringvirkningsanalyse. For å gi leseren en forståelse av denne analysen og våre beregninger vil vi gi en kort introduksjon til ringvirkningsanalyser.

Når staten eller private investorer setter i gang infrastruktur-investeringer har dette store effekter på etterspørselen hos en rekke bedrifter i ulike næringer. I første omgang vil en entreprenør etterspørre leveranser fra blant annet bygge- og anleggsnæringen, samt tjenester fra eksempelvis ingeniører og arkitekter. Investeringen vil altså medføre økt produksjon hos både hovedleverandøren og hos leverandørene av hovedleveransene. Dette vil i sin tur påvirke etterspørselen hos enda flere bedrifter lenger nede i verdikjeden. Investeringene vil således understøtte både verdiskaping og sysselsetting hos en lang rekke bedrifter. Det er dette vi kaller ringvirkninger.

For hver bedrift i hele verdikjeden kan vi dele opp omsetning i fire ulike kategorier: norske varekjøp, utenlandske varekjøp, driftsresultat og lønnskostnader. Summen av de to sistnevnte utgjør det som kalles verdiskaping, mens norske varekjøp danner omsetning for bedriftene i neste ledd av verdikjeden. Figuren til høyre illustrerer hvordan en investering har effekter for hele verdikjeden. Summen av de oransje boksene i alle ledd utgjør de samlede verdiskapingseffektene.

Figur: Oversikt over verdikjeden og omsetning som medregnes i ringvirkningsanalysen. Kilde: Menon Economics

Om ringvirkninger

Beregningsmetodikk i ringvirkningsanalyser:

Endring i etterspørsel fra enten en næring eller som følge av et prosjekt eller en infrastrukturinvestering vil således påvirke norsk næringsliv og skatteinngang. Vi har modellert disse effektene ved å beregne størrelsen på investerings- og driftskostnadene og deres effekter på sysselsetting med bakgrunn i SSBs kryssløpsmatrise.

SSBs kryssløpsmatrise viser omfanget av leveranser, sysselsetting, skatter og avgifter, samt import og eksport i 64 NACE-næringer. Det er dette som danner grunnlag for modellen vår. Beregningene starter ved at vi plasserer vare- og tjenestekjøp fra bedriftene, samt turistenes forbruk der den hører hjemme i kryssløpsmatrisen. Modellen beregner med utgangspunkt i dette sysselsettingseffekter. For å fremstille varene og tjenestene som bedriftene produserer, må de kjøpe varer og tjenester fra andre bedrifter i Norge, samt importere. SSBs kryssløpsmatrise viser gjennomsnittlig import fra hver næring, samt en oversikt over leveranser mellom de 64 ulike næringene i statistikken. Med bakgrunn i dette kan vi beregne sysselsettingsimpulsen bakover i verdikjeden. For hvert ledd i verdikjeden blir sysselsettingsimpulsen stadig mindre. Vi beregner sysselsettingsimpulsen i uendelige ledd bakover, samtidig som betydningen av de bakerste leddene er tilnærmet null.

Viktige analysebegreper

Verdiskaping er den merverdien bedriften skaper, altså selskapets bruttoprodukt. Verdiskaping måles som drifts-resultat pluss lønnskostnader.

Ringvirkninger er en beregning av hvordan en etterspørsels-impuls fra en næring fordeler seg utover resten av økonomien gjennom kjøp fra underleverandører i flere ledd.

Kryssløp er en oversikt over alle næringers kjøp fra andre næringer på nasjonalt plan.

Det er viktig å være oppmerksom på at en ringvirkningsanalyse er en såkalt bruttoanalyse. Bruttoverdiskaping er høyere enn netto verdiskaping. Bruttoverdiskaping inkluderer verdiskapingen som kommer som følge av aktiviteten rundt investeringen i utbyggingen, men den sier ikke noe om den alternative anvendelsen av arbeidskraft eller kapital. Hvis det er mangel på arbeidskraft vil en del av sysselsettingseffektene man kommer frem til i en ringvirkningsanalyse bli hentet fra andre næringer, og fører dermed ikke til en økning i samlet norsk sysselsetting.

Om ringvirkninger

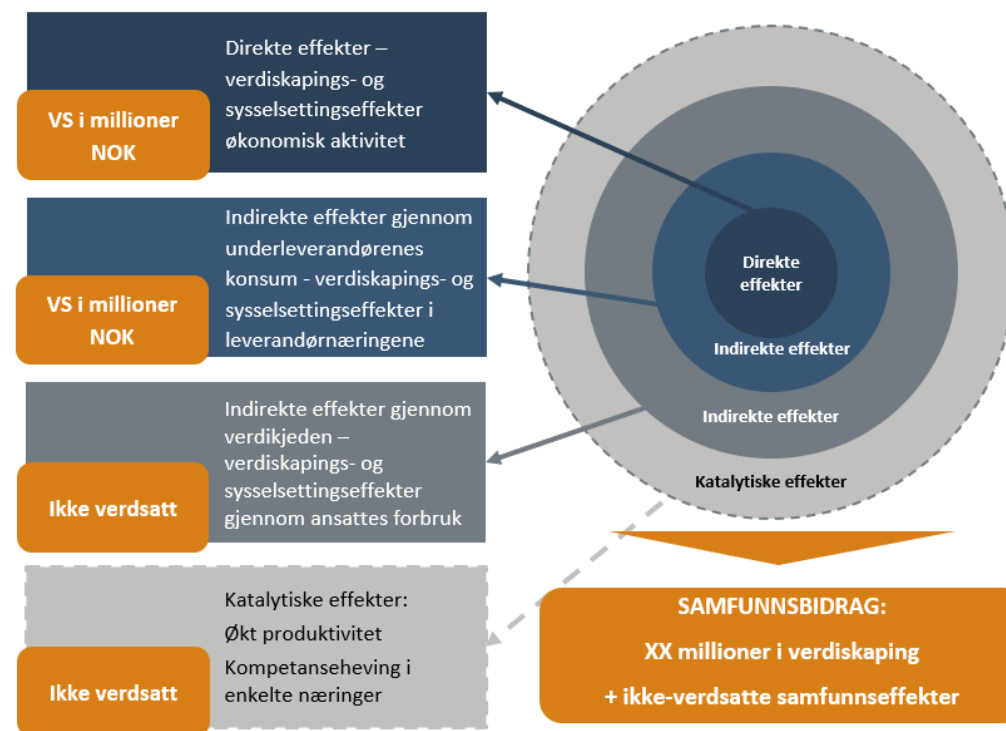
Kvalitativ drøftelse av modellens resultater:

Som det ses i figuren til høyre er det en rekke effekter som kan forventes i etterkant av en økning i økonomisk aktivitet. Mens vi tidligere har diskutert de direkte og indirekte effekter, tar modellen ikke inn over seg induuerte og katalytiske effekter.

Induserte effekter: De induerte effektene oppstår i dette tilfellet gjennom konsumet til de direkte og de indirekte ansatte. Konsumet skaper ny etterspørsel, som igjen vil bidra til sysselsetting og verdiskaping. I denne rapporten har vi valgt å ikke inkludere disse effekter. Dette skyldes at konsumeffekter i hovedsak genereres av nettoeffekter. Ettersom vi ikke eksplisitt har kvantifisert nettoeffekter i denne rapporten er de induerte konsumeffekter holdt utenfor.

Katalytiske effekter: De katalytiske effektene er dynamiske effekter som det ikke går an å estimere ved hjelp av kryssløps-beregninger. Klassiske relevante eksempler på katalytiske effekter er klyngedannelse og kunnskapseksternaliteter. Dette kan igjen påvirke det lokale næringslivet. Med andre ord kan de samlede effektene potensielt bli mye større enn hva som skisseres som sysselsettingseffekter i denne rapporten. De katalytiske effektene belyses til dels i denne rapporten ved å undersøke andre samfunnseffekter av havfisketurismen på næringsliv og arbeidsmarked.

Figur: Typer av effekter som analyseres i forbindelse med økt økonomisk aktivitet. Kilde: Menon Economics

Metode: Generalisert havfiskeandel (høyt anslag)

Ringvirkninger fra forbruket hos havfisketurismebedriftene:

Når vi skal beregne ringvirkningene av aktiviteten tar vi utgangspunkt i bedriftens regnskaper. Alle regnskapspliktige bedrifter angir antall ansatte til Brønnøysundregisteret. Det er disse tallene som brukes for å anslå de direkte effektene fra havfisketurismen. Vi foretar imidlertid en justering på regnskapstallene basert på data fra spørreundersøkelsen. Vi korrigerer vi for andelen av omsetningen hos bedriftene som kommer fra havfisketurisme (74 prosent), ettersom de kan ha aktiviteter som ikke er knyttet til havfisketurisme.

På denne måten finner vi omsetning, verdiskaping og vare- og tjenesteforbruk for alle aksjeselskapene. Dette forutsetter imidlertid at bedriftene som har besvart spørreundersøkelsen (medlemmer av NHO Reiseliv) har lik andel av sin omsetning knyttet til havfisketurisme som de øvrige bedriftene. Det er grunn til å tro at det eksisterer noe utvalgsskjevhet i den forstand at bedriftene som er medlemmer av NHO Reiseliv skiller seg noe fra de øvrige havfisketurismebedriftene. En manuell gjennomgang av enkelte av havfisketurismebedriftene i Fiskeridirektoratets register viser at flere av disse trolig har stor aktivitet knyttet til andre tjenester enn havfisketurisme. Det er dermed grunn til å tro at de har lavere andel av sin aktivitet knyttet til havfisketurisme enn bedriftene som har mottatt spørreundersøkelsen. Vi vurderer derfor at vi trolig overestimerer de økonomiske ringvirkningene noe ved å benytte denne metoden og at resultatene derfor utgjør et høyt sannsynlig anslag.

I ringvirkningene har vi ikke med bedrifter eller foretak som vi ikke har klart å identifisere i Enhetsregisteret eller i Menon sin Regnskapsdatabasen da dette i hovedsak er inaktive eller opphørte bedrifter (211 bedrifter).

For enkeltpersonforetak hvor vi mangler regnskapsdata, antar vi at omsetning og verdiskaping per ansatt tilsvarer forholdet mellom ressursuttak per ansatt i enkeltpersonforetakene sammenlignet med per ansatt i aksjeselskapene. Dette innebærer at vi først beregner ressursuttak per ansatt for både aksjeselskaper og enkeltpersonforetak. Deretter tilordner vi enkeltpersonforetakene samme andel av omsetning og verdiskaping per ansatt som aksjeselskapene, basert på deres andel av ressursuttak. Denne andelen er beregnet til 65 prosent. For enkeltpersonforetakene estimerer vi en omsetning på rett over 900 000 kroner, rett over 330 000 kroner i verdiskaping og en ansatt. Videre antar vi i likhet med aksjeselskapene at 74 prosent av deres aktivitet er knyttet til havfisketurisme.

Ringvirkninger fra forbruk hos reiselivsnæringen:

Havfisketurismen har en avledet ringvirkningseffekt i form av økt konsum i reiselivsnæringen. Denne kommer i hovedsak fra forbruk i restauranter, butikker, transport og andre opplevelsestjenester enn havfisketurisme. Basert på bedriftenes rapportering av antallet av gjestedøgn og deres gjesters estimerte forbruk hos andre bedrifter kan vi beregne det samlede turistforbruket fordelt på kommuner.

Som estimat på døgnforbruk per turist hos andre bedrifter i området har vi benyttet 425 kroner per turist per døgn. Dette er medianverdien som ble oppgitt i vår spørreundersøkelse til havfiskebedriftene om deres anslag på sine gjesters forbruk. Dette er noe lavere enn andre analyser av turistforbruk, men reflekterer delvis at overnatting skjer hos havfisketuristbedriften, samt at turistene bruker store deler av sin tid i Norge på havfiske.

Metode: Estimert bedriftsspesifikk havfiskeandel (lavt anslag)

Det er stor usikkerhet knyttet til de økonomiske ringvirkningene av havfisketurisme, særlig fordi det er uklart hvor stor andel av havfisketurismebedriftene sin aktivitet som er knyttet til havfisketurisme. Deler av aktiviteten inkluderer overnatting for ikke-fiskende gjester eller andre tjenestetilbud. Høyere andel knyttet til havfisketurisme, gir større ringvirkninger. I metoden som er beskrevet i forrige slide benyttet vi den oppgitte havfiskeandelen i spørreundersøkelsen (74 prosent) for alle bedriftene i analysen. Undersøkelsen ble sendt til medlemmer av NHO Reiseliv.

Ettersom denne tilnærmingen trolig overestimerer aktiviteten knyttet til havfisketurisme (gir et høyt sannsynlig anslag), har vi også forsøkt å estimere denne andelen for hver enkelt bedrift som ikke har besvart spørreundersøkelsen.

Basert på bedriftenes som har besvart spørreundersøkelsen sin oppgitt havfiskeandel, antall ansatte og fangstdata, har vi beregnet forholdet mellom fangst per ansatt og andelen av bedriftenes aktivitet knyttet til havfisketurisme. Dette brukes til å estimere havfiskeandelen for øvrige bedrifter som ikke har besvart spørreundersøkelsen. Vi antar altså at høyere fangst per ansatt indikerer større havfiskeandel. Metoden forutsetter at variasjon i fangst som ikke kan tilskrives bedriftenes størrelse (målt i antall ansatte) er et resultat av andelen av deres aktivitet knyttet til havfisketurisme.

Fangstdataene er imidlertid mangelfulle – bare rundt halvparten av bedriftene har levert minst én fangstrapport (1 118 bedrifter i 2023 og 1 165 i 2024). Vi forventer at graden av underrapportering vil være større blant bedriftene som ikke har mottatt spørreundersøkelsen, ettersom de fleste av disse trolig ikke vil være like spesialiserte mot havfisketurisme som bedriftene som har meldt seg inn i NHOs bransjeforening. Underrapportering kan dermed føre til at vi undervurderer både havfiskeandelen og bransjens økonomiske ringvirkninger. Anslaget utgjør derfor et nedre (lavt) sannsynlig anslag for bransjens økonomiske ringvirkninger.

Vi har undersøkt hvor godt metoden lykkes i å estimere korrekt havfiskeandel hos de havfisketurismebedriftene som har besvart spørreundersøkelsen, og hvor vi derfor kjenner den faktiske andelen. Treffsikkerheten varierer, og den estimerte havfiskeandelen har en korrelasjon på 0,41 med den faktiske andelen oppgitt i spørreundersøkelsen. Det tilsier at det er en viss sammenheng mellom estimatet som baserer seg på innrapporterte tall og den faktisk oppgitte andelen, men at det er en nok så stor uforklart andel. Det tilsier igjen at denne beregningsmetoden sett isolert gir et dekkende bilde på bedriftenes havfiskeandel. For havfisketurismebedriftene hvor vi mangler fangstdata har vi antatt en gjennomsnittlig havfisketurismeandel (45 prosent) basert på anslaget for bedriftene hvor det foreligger data.

Merk at denne metoden kun skiller seg fra metoden som gir høyt sannsynlig anslag ved at vi forutsetter en annen andel av havfisketurismebedriftenes aktivitet (omsetning, verdiskaping og sysselsetting) som knytter seg til havfisketurisme. Metodene er ellers identiske og vi beregner enkeltpersonsforetakenes regnskapstall på tilsvarende måte.

For enkeltpersonsforetakene som har levert fangstrapport har vi benyttet denne til å estimere deres havfiskeandel, på lik linje som for aksjeselskapene. For enkeltpersonforetakene som ikke har levert fangstrapport har vi antatt den gjennomsnittlig havfisketurismeandelen (45 prosent) basert på bedriftene vi har både fangst- og regnskapsdata på, tilsvarende som for aksjeselskapene.

Det er utfordrende å fastslå den eksakte andelen av havfisketurismebedriftenes aktivitet som er knyttet til havfiske. De to metodene vi har redegjort for, gjør det likevel mulig å anslå et sannsynlig spenn mellom et lavt og et høyt nivå, hvor den faktiske verdien med høy sannsynlighet befinner seg. Hovedestimatet er beregnet som gjennomsnittet av disse to ytterpunktene.

Om spørreundersøkelsen

Mye av analysen hviler på en spørreundersøkelse rettet mot havfisketurismebedrifter. I spørreundersøkelsen har vi stilt spørsmål om havfiskebedriften og gjestene deres, samt spørsmål omkring en potensiell sertifiseringsordning og reduksjon i utførselskvoter. Deler av den innhentede informasjonen fra spørreundersøkelsen er også benyttet som forutsetninger til ringvirkningsanalysen. Basert på bedriftenes svar på gjestedøgn og forbruk per gjestedøgn anslår vi økonomisk aktivitet i tilknytning til gjestens besøk hos havfisketurismebedriftene.

Mottakere: 71 bedrifter som er oppført i Fiskeridirektoratets register for havfisketurisme og som er medlem av NHO Reiseliv.

Svarandel: undersøkelsen fikk 26 svar og hadde dermed en svarandel på 37 prosent.

Representativitet: informasjon som fremkommer i spørreundersøkelsen er tilegnet bransjen som helhet. Dette forutsetter imidlertid at bedriftene som har besvart spørreundersøkelsen er representative for de øvrige bedriftene i bransjen. Det er knyttet betydelig usikkerhet til denne representativiteten. Først og fremst fordi utvalget dekker en begrenset andel av bransjen. I tillegg til at mottakerne av spørreundersøkelsen (medlemmer av NHO Reiseliv) kan skille seg fra den gjennomsnittlige bedriften som driver med havfisketurisme. Eksempelvis ved at disse er større og hovedsakelig aksjeselskap.

Spørsmål som er benyttet i analysen:

- Hvor mange år har din bedrift drevet med fisketurisme? (svar oppgis som tall)
- Tilbyr dere andre tjenester enn turistfiskerelaterte aktiviteter til deres gjester, og eventuelt hvilke av de under tilbyr dere? (ja/nei for: overnatting, andre opplevelser, servering, tilbud av fasiliteter til møter og konferanser, annet).
- Hvor stor andel av omsetningen deres knytter seg til fisketurisme (direkte gjennom selve aktiviteten/guiding/leie av utstyr og indirekte gjennom bruk av overnatting/serveringstilbud i forbindelse med turistfiskeopphold). (Oppgis som prosent, et tall mellom 0 og 100).
- Hvor mange gjestedøgn har dere i et typisk år? (Begrepet "gjestedøgn" refererer til én person som bor på et overnattingssted én natt. Eks: 2 personer som overnatter 3 netter tilsvarer 6 gjestedøgn). (Oppgis som prosent, et tall mellom 0 og 100).
- Gjester som benytter seg av tilbudet til fisketurismebedrifter, kan også skape aktivitet i andre bedrifter i nærområdet gjennom sine kjøp av varer og tjenester. Hvor mange kroner vil du anslå at en typisk gjest hos deg bruker i snitt per dag på kjøp av varer og tjenester hos andre bedrifter i nærheten? Vi forstår at dette kan være vanskelig å anslå presist. Vi er ute etter deres beste anslag per person i kroner per dag (svar oppgis som tall).

Om spørreundersøkelsen

Spørsmål som er benyttet i analysen:

- Hvor stor andel av gjestene deres har fisketurisme som en svært viktig grunn til at de drar på ferien? Velg det svaralternativet som passer din virksomhet best. (et-valg: Færre enn halvparten kommer på grunn av fiske. I overkant av halvparten kommer på grunn av fiske. Om lag 4 av 5 kommer på grunn av fiske. Vet ikke/usikker).
- Kan du anslå den gjennomsnittlige fordelingen av gjestenes nasjonalitet det siste året? (blant de som benytter seg av fisketurisme). Oppgi prosent i tall mellom 0 og 100, og vennligst påse at andelene summerer seg til 100. Vi forstår at dette kan være vanskelig å anslå presist, og vi understreker at vi her bare er ute etter deres beste anslag.: (oppgis for følgende: Norsk, Tysk eller andre tyskspråklige land. Andre nordiske land. Engelsk eller engelskspråklige land. Nederlandsk eller belgisk. Andre vesteuropeiske land. Polsk. Russisk. Andre østeuropeiske land. Andre nasjonaliteter).
- Omtrent hvor stor andel av deres gjester innen turistfiske tar med fisk hjem fra ferien? (Oppgi som prosent, et tall mellom 0 og 100).
- I hvilken grad er det å ta med fisk hjem en viktig del av totalopplevelsen ved fiske for deres kunder? (gradsspørsmål).

Menon
Economics